

REDACTIA

Arad, Deal Ferenec-utca nr. 30.

ABONAMENTUL

Pentru Austro Ungaria:
pe un an . . . . . 20 cor.
pe 1/2 an . . . . . 10 "
pe 1/4 an . . . . . 5 "
pe o lună . . . . . 2 "
N-rit de Duminecă pe an
4 corobane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deal Ferenec-utca nr. 30.

INSERTIUNILE:

de un sir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și insertiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Serisori nefrancați nu se primesc

Incetarea „Tribunei“.

Cu ziua de Mercuri 16/29 Aprilie, s'a stins un foc care nainte cu șapte-sprezece ani a aprins o nouă pricină în poporul român din statul ungar. „Tribuna“ dela Sibiu a încetat adevărat să mai apară. De ce, — o spune ea însăși în articolul pe care-l reproducem și noi în altă parte a ziarului nostru.

Toți Români de bine vor simți durere în fața acestui fapt. Pentru că ori ce s'ar fi petrecut între noi, ori cât ne-am fi împărțit în cele mai mari și mai mici, fie-care cu foaia sa, nu trebuie să uităm un lucru: „Tribuna“ pierde sub lovitură răzătoare. Ear când vorba e de puterea statului ce se așază asupra noastră, toți Români una trebuie să fim!

Not, cei dela „Tribuna Poporului“, suntem apoi întemeietorii „Tribunei“. Și atât este de adevărat că numai binele poporului l'am avut în vedere când am înființat „Tribuna“, că însăși frații cari ani de zile ni-au vorbit de rău, acum, când se mărturisesc, așa zicând, ne numesc „oamenii de bine“...

Se știe anume, că după criza nenorocită dela 1895, „Tribuna“ ajunsă pe moarte, a fost salvată și însușită de oameni pătimiți, ni-a îmbrățișat parcă noi am fi fost dușmanii ai neamului... Un Slavic, condeii strălucit care a versat atâta duh în bărbății adunați în giurul său, frații Brote, Nicolae Cristea, dr. D. P. Barcian, Diamandi Manole, dr. Vasile Lucaciu și toți pe rând ai noștri n'au fost cruțați de loc, ci dimpotrivă multă nedreptate li s'a făcut. Am zis atunci, că face-se va lumină deplină în curând și obștea română se va convinge, că după cum la 1884 prietenii noștri au înființat „Tribuna“ numai și numai pentru a duce printr'înșă o bărbătească luptă pentru drepturile neamului românesc, așa și strângerea noastră în giurul „Tribunei“ Poporului „aceiași“ țintă a avut-o.

Trist e, fără îndoială, că cei, în brațele cărora „Tribuna“ își dă sfârșitul, numai acum mărturisesc aceasta. Dar noi ne mulțumim și așa. Eată de ce: nu am crezut o singură clipă, că prin vorbe aspre s'ar pute întuneca fapte luminoase.

Și ce poate fi mai luminos, de cât dovezile date de cei cari au înființat „Tribuna“? Zece de mi au jertfit din punga lor și când furia procurorilor a fost mai violentă, ca la 1893, intrat-au cu mândrie la temniță nu unul, ci mulți d'odată, dar n'au lăsat ca „Tribuna“ să moară!... După cum se vor fi conșinși și frații rămași să înormențeze „Tribuna“, că nu se ajungea la această stare, dacă rămâneam cu toții uniți, dacă nu s'ar fi lăsat răpiți un singur moment de patimi cari în sinul neamului au adus slăbire, ear pe dușmanii i-a îmbărbătat să se arunce asupra noastră și cu mai mare furie.

Not deplângem deci scoaterea de pe câmpul de luptă a „Tribunei“ care a dat naștere însușefirit nemiapomenite dela 1892, când cu ducerea la Viena a Memorandului; dela 1893 și 1894 când

s'a ținut la Sibiu conferențe, ear la Cluj neamul întreg s'a adunat să protesteze împotriva dării în judecată a căpeteniilor săi; a „Tribunei“ care a propovăduit întovărășirea naționalităților asupra și s'a putut face astfel, în vara anului 1895, congresul naționalităților în Budapesta... Not nu putem să amintim de „Tribuna“, fără a ne aduce aminte că pentru ea au pățimit în temnițele ungurești Slavici, Cornel Pop Păcurar, Ioan Macaveiu, Sept. Albini, Russu Șirianu și alții... Ear confrății dela Sibiu, când numesc oamenii de bine pe întemeietorii „Tribunei“, cerertare multora din prietenii noștri nedreptățiți până și în ceea ce privește știința lor de carte. Intr'adever, pe la 1896 „Tribuna“ mersesă până să-și bată joc de cartea d-lui Eugen Brote, premiată de Academia Română după cum trăgea la îndoială vrednicile literare ale d-lui Ioan Slavici, premiat și el mai zilele trecute de înaltul for cultural din București.

Cei, cari s'au strâns însă la 1884 în giurul grupului dela „Tribuna“, firește că nu perd arma lor de luptă, pentru că aci este „Tribuna Poporului“; pierd însă un tovarăș, căci deși fost-a ceartă între noi și cei dela Sibiu, în vremea din urmă convinsu-ni-am cu toții că numai uniți în eugoc și în simțiri putem duce la isbândă steagul național...

De aceea, când cu durere împărțăm vestea despre încetarea „Tribunei“, cu dragoste chemăm în giurul nostru pe frații cari pentru diferite pricini se reslățiseră...

Pe steagul desfășurat la 1884 de prietenii noștri cari au întemeiat „Tribuna“, jurăm și noi, cei cari am întemeiat „Tribuna Poporului“. Cine isbânda acestui steag o dorește, se va apropia cu încredere, după cum și noi cu întreg sufletul nostru dorim strângerea rândurilor.

Apropiindu-ne unii de alții tot mai mult, vom câștiga în putere, dușmanii noștri firești ne vor găsi pe toți ca un singur zid și nu se vor mai pute produce cauzele cari au determinat stingerea celui mai cu vrednicii plin ziar românesc din statul ungar.

Nu se plătește dare. Ziarele maghiare publică un ordin dat de inspectoratul de dare prin care directoratelor de dare d'n țeara întreagă li-se pune în vedere să nu mai strângă dare pe calea licitațiilor chiar, ci darea se va strînge numai după ce se va fi votat budgetul. Lucrui acesta, se înf'lege, nu se știe când se va întâmpla, deoarece ce în Dietă opoziția continuă cu obstrucția. Țeranii noștri să plătească însă darea acum, că lăsând să treacă vremea, se va aduna și va fi mai greu apoi să plătească mult deodată, căci la urma urmelor tot vor trebui să plătească.

Congresul latin.

Mercuri, la 15 Aprilie s'a deschis în sala istorică a Orașilor și Curițiilor de pe Capitoliul din Roma congresul latin. Nu mai puțin decât două sute Români au sosit pentru acest prilej în frumoasa capitală a Italiei.

Am avut multe emoții în viață. Dar mai înduioșătoare și în același timp mai înălțătoare, n'am simțit. Întăiu pentru că nici o altă nație, nici chiar Italienii, n'a fost mai bine reprezentată la acest congres, ceea-ce arată că nici un alt popor de seminiție romană n'are mai viu în suflet conștiința latinității sale, — ear a doua, pentru că numai mângâiere poți simți când te vezi alături de neamuri mari, tu, cel mai oropsit și mai mic dintre neamurile latine. Români s'au înfățișat acolo sub conducerea d-lui profesor universitar Gr. Tocilescu. Mare parte dintre ei au fost profesori: universitari și de pe la licee și toți cu adevărată evlavie au ascultat vorbirile rostite și au luat apoi parte la desbaterea congresului.

Cuvântul de deschidere l'a rostit prințul de Colonna, primarul cetății eterne, cum se zice. L'a urmat apoi ministrul de culte Nasi. Amândouă au făcut apologia ginții latine, care a fost și deosebită mai departe cultura elină, cunoștința de carte lumii întregi, întemeiend așezăminte cari până în ziua de azi sunt admirate.

Atât primarul Romei cât și ministrul de culte al Italiei au atins apoi coarde cari au stors lacrimi îndeosebi Românilor. Au vorbit adică de suferințele mari prin cari au trecut popoarele latine, de gloria lor pe câmpul de luptă, de știință și arte și au protestat cu demnitate că seminiția latină ar fi în decadență.

„Nu — a zis primarul Romei — decadență nu poate fi când conștiința de rasă e atât de viue în noi, când chiar cea mai îndepărtată fiică a Romei, neamul din Carpați și dela Dunăre, adică Români, aleargă din așa mare îndepărtare și cu atâta dragoste spre leagănul obârșiei noastre comune...“

Salve de aplause au acoperit cuvintele tinerului primar și patru neamuri: Italienii, Francezii, Portugezii și Spaniolii erau cari făceau această manifestare de dragoste pentru Români.

A vorbit apoi Chaumier, ministrul de culte al Franței, care în vorbirea sa a atins chestia unității popoarelor latine, atât luat fiecare în parte, cât și pe toate împreună.

„Nici un popor, cu atât mai puțin cele ce se trag dintr'o seminiție mare, care a stăpânit lumea, nu se poate socoti că dă îndărăt, câtă vreme nici nu și-a ajuns încă mărirea desevășită. Intr'adever, Italia abea-i unită de câte-va decenii și Franța are frați înafară de frontarii. Chiar serbătoarea aceasta, congresul latin, este o viue dovadă de vitalitatea noastră și de nestrămutata noastră dorință de a datot înainte, ceea-ce, fără îndoială, se va ajunge mai cu înlesnire desvoltând între frați spiritul de solidaritate, isvorit din conștiința unei obârșii comune...“

Vorbit-a apoi cu multă dragoste pentru Români Angelo de Gubernatis, cel care a pus la cale congresul și care vieța sa întregă a luptat pentru apropierea neamurilor de origine latină și care în „Voci latine“ a scris cu atâta căldură despre Români încătușăți.

Ear în numele Românilor a cuvântat profesorul universitar Grigore Tocilescu, arătând pe larg cum neamul român este legat de Roma și câte am câștigat noi dela poporul de pe malurile Tiburului, cum, când se discuta existența și independența statului român, Italia, sora mai mare și mai tare, ni-a întins mâna de ajutor. Conștiința de latinitatea noastră și de binele ce l'am avut dela Roma, Români au venit în număr mare să-și depună omagiile. A presintat apoi, ca dar din partea Românilor, spre a se păstra în muzeul dela Capitoliu, o statuie în bronz, care închipuiește pe o Româncă îmbrățișându-se cu o Italiancă.

Scena a fost de nedescris și toate căpeteniile Italiei, prezente la congres, s'au grăbit să strângă mâna vorbito-ului român.

Despre lucrările congresului și despre serbările date cu acest prilej, voi mai scrie.

Russu Șirianu.

Ingrijiri pentru școale.

În fie-care an Sinodul Aradan a dat dovezi despre grija ce-o poartă școalelor din eparchie. Se pare însă că nici într'un Sinod nu s'a arătat atâta grije pentru școli ca acum.

Așa se esplică faptul, că întâiul raport desbătut a fost cel al Senatului școlar. Ear în giurul lui au purtat cuvântul toți fruntașii diecesei, după-cum mult s'a discutat și la pertractarea budgetelor referate de Dr. I. Suci.

Doi au fost momentele mai însemnate. Întăiu inspecția școalelor, atinsă în șirul raportului senatului școlar dela Oradea-Mare și a doua susținerea școalelor din diecesă, dar mai ales a celor dela centru.

Vicarul Vasile Mangra a făcut un tablou pe cât de trist, pe atât de adevărat asupra școlilor din Bihor, pe care li-a vizitat pe rând și cu rivnă de a îndrepta starea de lucruri. Trebuie însă, a zis Magnificența Sa, ca mai presus de toate să aibă dragoste pentru școli protopopii, inspectorii școlilor noastre confessionale. Ce s'a întâmplat însă? A aflat că unii dintre aceștia n'au nici o grije, ba unul i-a înaintat raport mincinos. Poporul cu drept cuvânt se plânge deci și datoria Sinodului e să aprobe chiar și măsuri excepționale ce trebuie a se lua întru îndreptarea lucrurilor.

În firul acestor desbateri (Mercuri) amicul nostru Sava Raicu a scos la iveală o altă chestie: să se dea poporului mai multă instrucție practică, îndeosebi în cele economice, căci numai când poporul vede urmări imediate, când se convinge că preotul și învățătorul și în cele materiale îl îndreaptă, prinde dragoste pentru școală și se îndeamnă la jertfa.

Cât privește acum susținerea școalelor dela sate și din centru, atât episcopul Ioan I. Papp cât și referentul școlar dl. Ciorogariu a arătat lipsurile și greutatele și s'a pus în vedere ca pe anul viitor să ni-se dea soluțiunea, să ni-se arate adică pe ce cale putem asigura o mai sănătoasă stare de lucruri.

Sinodul aradan.

Ședința V. Mercurt înainte de amiază.

Comisia organizatoare.

Raportor: P. Truța, președ. V. Mangra.

Rapoartele generale a celor două Consistoare.

I. Arad: Anul 1902 este momentos pentru diecesă, fiind în decursul lui trei Sinoade eparchiale. În al 3-lea s'a ales de episcop protosincelul Ioan I. Papp, care a și fost întărit.

La începutul anului 1893 s'a făcut restaurarea corporațiilor noastre bisericești.

Scaunul presbiteral al tractului M.-Radna s'a întregit prin Procopiu Givulescu, paroch în Curtici și asesor referent ajutat. la senatul strins bisericesc al Consistorului.

Consistorul a tipărit în 2000 exem. Regulamentul privitor la alegerea deputaților sinodului-eparchial.

Comisiunea aleasă de adun. gen. a fondului preoțesc în lipsa de episcop n'a putut să termine proiectul de regulament care avea să-l facă.

De asemenea s'a întâmplat cu un proiect de regulament pentru afacerile interne ale Consistorului.

Consistorul, recercat de I. Preașfințitul arch. și metropolit, a distribuit în multe coale pentru încasarea de bani în scopul zidirii bisericii catedrale din Sibiu.

Organele din protopopiate n'au funcționat normal.

Ad 2, 3, 4, 7 și 10 se primește.

Ad. 1 privitor la alegerea și întărirea episcopului urează viață îndelungată și îi dorește muncă roditoare, dorind a-l vedea în curând întronizat.

O comisiune mixtă de 6 din Cons. din Arad și Oradea să lucre proiectul Regulament intern al Consistoriilor.

Cari au fost și până acum: V. Mangra, G. Popoviciu-Șiria, Mezin și Dr. N. Oncu, V. Goldiș, Dr. I. Suci și P. Truța se realeg.

Se sistemează postul de catichet la școlile din Timișoara și întăr. profes. A Mihuța.

II. Raportul general din Oradea-Mare.

Agendele școlare ale Consist. li-a provăzut N. Zigre, ear ale senatului biser. și al celei epitropești li-a provăzut asesor. onor. Andrei Horvat.

Vicarul a condus toate ședințele Consistoriale. Și aici s'a făcut restaurarea corporațiilor bisericești.

Postul de refer. ordin. la senat. strins bisericesc este vacant și trebuie întregit.

Două posturi de asesor onorari sunt de asemeni vacante, anume cele rămase după Teodor Papp și cel după protopopul emerit Bica, cari încă trebuie întregite.

Apoi și alegerea de asesor ordin. la senatorul școlar și episcopesc este indispensabilă.

Sinodul cu vie plăcere ia act despre deosebita activitate și rolul dezvoltat de vicarul Mangra și pentru vizitarea canonică făcută de dînsul în districtul său.

Ședința VI. Mercurt după amiază.

Ședința se deschide la 4 ore.

Deputați sunt puțin prezenți. Când Ilustritatea Sa Intră, abea numai biourul este în sală. Advertimentul de ieri totuși a folosit, biourul a fost punctual. Dar se dovedise că a folosit peste tot. După altul vin rînduri rînduri și deputații, și 10 minute în urmă sunt aproape toți prezenți.

Numește notari pentru luarea procesului verbal pe Andrei Horvat, pentru însemnarea vorbitorilor pe Ioan Costa.

Prezintă o petiție care se dă comisiunii petiționare.

Urmează la ordinea de zi raportul comisiunii bisericești.

Referent: Dr. Ioan Trailescu. Citește întâiu raportul senatului strins bisericesc al Consistorului din Arad.

Expune apoi aprecierile comisiunii. Constată că afacerile bisericești de ordine administrativă au fost toate bine rezolvate de consistor, stagnare n'a fost decât cel mult ică de ordin spiritual aparținător exclusiv potestății arhiericești, cari frește au suferit pe urma îndelungatei vacanțe a scaunului episcopesc.

Propune apoi ca raportul să se primească în general ca basă de dezbateri specială.

Se primește. În dezbateri specială a raportului comisiunea a revenit asupra a 3 puncte cu proiecte de conlus, ear relativ la celelalte, propune să se iee la cunoștință cu adausul, că privitor la agendele neterminate susține conclusele sinoadelor anterioare.

1. Chestiunea parochiei din Hódmező-Vásárhely. Consistorul raportează că a făcut repetiții pași la guvern, dar fără succes. Comisiunea este deci de părerea că pentru a da mai multă importanță cauzei să se relege afacerea aceasta consistorului metropolitan.

Presidiul dă următoarele dslușiri: Parochia Hódmező-Vásárhely a stat totdeauna sub administrația și jurisdicțiunea episcopului Aradului. În 1896 a murit preotul de acolo. Consistorul a trimis atunci administrator dar când acesta s'a dus în parochie a aflat deja acolo preot, trimis dela sârbii din Timișoara. Consistorul a recurs în contra ingerinței bisericii sârbe. Guvernul a decis că parochia aparține episcopului Aradului. Decisul însă nu s'a executat. Recurseseră adică într'astea și sârbii. De atunci afacerea nu se mai poate mișca din loc. Câștig mult — zice presidiul — n'avem din toată parochia decât...

vorba numai de principiu. Dacă Sinodul crede de lipsă să mai facem noi încercare n'am nimic în contra, mă angajez să intervin chiar pe cale particulară. Sinodul decide cum crede mai bine.

După-ace referentul expune motivele pentru-ce n'a aflat cu cale să molesteze pe Ilustritatea Sa cu chestiunea aceasta Sinodul primește propunerea comisiunii.

2. Chestiunea întregirii dotațiunilor capelanilor. Consistorul arată că ministrul n'a conces întregirea dotației, decât acelor capelanii a căror parochii se împărțesc asemenea de întregire dela stat, coloralalt li-a denegat întregirea dotației.

Comisiunea propune, că în conțelegere cu celelalte consistoare să se facă o reprezentare la ministru, ca să se dea tuturor capelanilor întregirea fără excepție.

I. Gall, întrebă câți capelanii de acștia fără întregire sunt, pentru-că dacă nu sunt mulți, crede că intervenția va avea succes.

V. Tomici: Este de părerea, că afacerea să se transpună congresului, fiind toate diecesele interesate.

Dr. I. Trailescu referent: Am zis că în înțelegere cu celelalte consistoare!

V. Tomici: Bine, dar tocmai asta înseamnă încunjurarea congresului.

Ilustritatea Sa I. Papp president intervine în discuție și după dslușirile ce le dă, Sinodul primește propunerea comisiunii.

3. Cu privire la constatarea stării religioase a poporului față de multele secte (socialism etc.) ce să ivesc sinul lui, comisiunea propune ca consistorul să se informeze prin organele sale subalterne, că socialismul și celelalte secte încât înrîuresc asupra cercetării bisericești și a păstrării moravurilor strămoșești.

N. Zigre: A aduce un astfel de conlus, este a dovedi care-care naivitate; ea

și când noi n'am ști apodictic că toate sectele acestea sunt păgubitoare principiilor religioase că toate tind spre distrugerea bisericești pe cari n'o consideră ca o necesitate de viață a poporului. Nu date statistice ci măsuri ar fi așteptat dela comisie să fi chibzuit pentru combaterea influențelor stricăcioase.

R. Ciorogar: Zice că agitațiile pro-selitistice nu prind acolo unde preotul își face datoria. Citează exemple. Propunerea comisiiei e la loc și crede că va fi salutară. Nu stau în mod absolut păreriile antevorbitorului. Știm că nu toate sectele sunt certe cu biserica. Social creștinii nu neagă biserica. Trebuie să studiem toate simptomele, altfel nu vom putea cunoaște măsurile ce trebuiesc luate.

I. Gall: Pentru combaterea sectelor mijlocul cel mai eficace este cuvântul. Să predice preoții. Am văzut că apostolii cari propagă noile învățături sunt oameni fără cultură și totuși adă crezământ în popor. Cu atât mai ales preotul dacă e la înălțimea chemării sale prin predică și sfaturi poate contrabalansa învățăturile scrinute ale acestor cari sunt inculți. Să se ordone deci preoților predicile în Dumineci și sărbătorii.

V. Mangra: Propunerea comisiiei n'are mult înțeles. Datele statistice despre frecuentarea bisericii nu pot fi indicii pozitive relativ la stricăciunea ce produce o sectă ori alta. Numărul frecvențărilor bisericii e variabil, și e determinat și de alți factori. De ex. indiferentism religios. Nu așteaptă deci nimic dela aceste rapoarte. Nu stă is-ticie ci măsurile iminente se recer. Măsurii pozitive și nu negative pentru o sectă ori alta. Să întărim sentimentul religios, ca să reziste influențelor de ori-ce natură.

Dr. I. Trailescu referent: Comisiunea a avut cunoștință despre atacuri îndreptate în unele părți deadreptul în contra bisericești noastre. De aceea a crezut că să petrecem cu atențiune aceste mișcări, ca să vedem dacă și unde vor lăsa urme. Recomandă primirea propunerii comisiunii.

Raportul consistorului orădan.

Dr. I. Trailescu referent, citește raportul senatului strins bisericesc a consistorului din Oradea-Mare.

La propunerea comisiunii Sinodul primește atât în general cât și în special raportul.

Afacerea din Chișoda.

Dr. I. Trailescu referent: A încurs la Sinod o scrisoare din Chișoda, care se plâng că acum de doi ani sunt fără paroch și că protopopul ar fi cauza pentru care nu se poate îndeplini parochia vacantă și cer în sfârșit ca să li-se trimită un exmis Consistorial și nu protopopul pentru aplanarea lucrurilor.

Voci: Să se citească scrisoarea în întregime.

Ioan I. Papp președinte: Nu se ține de Sinod.

Dr. A. Cosma. Cererea este adresată la Sinod, prin urmare trebuie să se ocupe Sinodul de ea. Eu apreciez afacerea aceasta de importantă, și pentru salvarea conștiinței mele nu pot lăsa ca să se treacă numai așa peste o chestie atât de momentuoasă. Drept'acea înainte de a intra în meritul propunerii comisiunii, rog să se citească rugarea credincioșilor din Chișoda în întregime (Voci: Să se citească!)

I. I. Papp președinte: Nu este de competența Sinodului. (Sgomot). Împlinirea parții și sgomot. Președintele sună. Voci: Să se citească! Să se citească!)

I. I. Papp președinte: Dacă Sinodul decide să se citească e alta, eu nu sunt de această părere. (Voci. Să se citească).

Dr. I. Trailescu, referent citește scrisoarea subscrisă de 10 membri din comitet și de peste 60 membri în sinod.

În scrisoare s'arată volnicia protopopului Putici și cum în contra voinței obștești a credincioșilor în chip volnic a voit să și octroeze voința sa pe care ca s'o poată executa a recurs la geandarmii cu cari a venit la alegere. (Rusine! Geandarmii în biserica! Ne mai pomeni. Sgomot îndelungat. Presidiul sună). Se înșiră apoi în scrisoare unele întimități de natură prea discretă.

I. I. Papp președinte. Nu pot permite cetirea mai departe a scrisorii. Noi suntem aci ascultați pe tineret, înaintea cărora nu se pot aduce astfel de lucruri (Sgomot îndelungat. Voci; Să se citească! Cerem ședința închisă).

E. Ungurean: Venerabil Sinod! Să avem grijă cum tratăm lucrurile, să nu o pășim ca și cu Ohaba-sârbească, unde din vina protopopului și a consistorului s'a unit jumătate comuna.

Dacă Sinodul afă de lipsă cetirea jalbei din partea credincioșilor din Chișoda, nu ne poate pe noi împedea în aceasta tineretul care nu este lipsă să fie de față (Așa-t! Așa-t!)

I. I. Papp președinte: Rog ca galeria să se îndepărteze. (Se deșertează galeria pe care erau și dame).

Dr. I. Trailescu referent. Continuă cetirea meru întreruptă de cuvintele de indignare a deputaților față de procedura protopopului Putici, care se simte foarte infestat.

După înțelegerea cetirei, ia cuvântul protopopul Putici.

Încearcă să se scuse, se încercă însă și deputații îl întrerup meru. Sub decursul vorbirii, sgomotul crește și este formidabil când, protopopul ajunge la geandarmii.

— Am dus geandarmii cu mine, dar în biserica nu i-am băgat...

Voci: (Scandal! Rusine! Sgomot îndelung. Presidiul sună)

V. Tomici: Trebuie, să-l bag și în biserica.

V. Goldiș: Îi pare rău că s'a făcut obiect de discuție din afacerea aceasta. Dînsul încă a fost de părerea că scrisoarea nu trebuia acț cetită, și îi pare rău că s'a cetit.

Dar acum după-ace s'a cetit, lucrul i-se prezintă altfel. Dacă de doi ani acolo nu s'a putut face alegere de preot, trebuie că este ceva la mijloc. Rectificarea protopopului Putici nu numai că nu l-a mulțumit, ci își face chestie, de conștiință, a-l veșteji cu toată energia sufletului său purtarea. Christos nu cu geandarmii a înființat biserica ci cu puterea adevărului. (Așa-t! Aplause) Să nu se justifice protopopul cu consistorul care pe baza actelor protopopului decide, iar aceste acte sunt în contradicție cu mărturisirea obștească a credincioșilor din Chișoda, cum dovedește scrisoarea.

Primește propunerea comisiunii, de a se trimite un exmis consistorial pentru conducerea actului alegerii.

Dr. A. Cosma, vorbește în chestie personală. Protopopul Putici a vorbit despre influința unora dela oraș și aduce afacerea din Chișoda în nex causal cu alegerea de deputați sinodali. Deputații sinodali în cercul Timișorilor sunt eu și colegul E. Ungurian. Dacă deci pe noi ne-a înțeles domnul protopop Puticiu, resping însă nuarea aceasta cu dispreț. În meritul celor spuse de D-nul protopop are atâtă zis, că d-l protopop spune una și separect de de oameni scriu alta. Pe care partea este adevărul? (Așa-t! Așa-t! Aplause îndelungate).

I. I. Papp președinte: Inchiid discuția. Primește Sinodul propunerea comisiunii!

Voci: Primum! Primum!

I. I. Papp președinte: Declar prin urmare propunerea comisiunii de primită.

Deschiderea sinoadelor eparchiale.

Discurs de deschidere

a Sinodului eparhial din Arad sesiunea anului 1903.

Christos a înviat!

Prea Stim. Domni deputați!

A trecut un an de zile de la ultima noastră întrunire în Sinod eparhial ordinar, cu anul acesta s'a încheiat periodul al 11-lea, și cu ziua de astăzi intrăm în periodul al 12-lea al vieții noastre bisericești sinodale.

Binecuvântată să fie încheierea și lucrările din acele perioade, binecuvântat să fie începutul acestui nou period. *Period nou, viață nouă!*

Când arunc privirea mea asupra d-voastre, d-lor deputați, înainte de toate constat cu plăcere că încrederea alegătorilor s'a grupat și astăzi dată în parte covârșitoare pe lângă d-voastră vechii lor reprezentanți: și astfel mă bucur de prezența d-voastre, precum mă bucur și de prezența acelor, cari parte după un interval mai lung sau mai scurt s'au ales de nou, parte acum pentru prima dată au obținut mandatul de membri în reprezentanța acestei diocese.

Toți suntem a lui Dumnezeu arătura, toți fiil unei și aceleiași biserici, cu aceleași drepturi și aspirațiuni legitime, dar și cu asemenea înălțimi, de a lucra fiecare după talantul său în cercul său de competență și cu toții împreună și solidar, la întărirea credinței, la sporierea și promovarea dragostei noastre naționale și a instituțiilor ei religioase morale și culturale.

De aceea, când am fericirea de a Vă vedea întruniți aici în centrul diocesei pentru a Vă îndeplini frumoașă chemare pentru care sunteți aleși; când Vă ved aici adunați ca tot atâți apostoli ai promovării mersului bun și normal al afacerilor noastre bisericești, școlare și fundamentale, când știu, că fiecare și a lăsat afacerile și comoditățile sale și ca apostolii și învățăceii Domnului ați urmat glasul bisericii, atât dragostea și iubirea ce o am către clerul și poporul credincios, cari v'au investit cu mandat cât și stima și respectul dragostei, ce am către d-voastră în general și către fiecare în special, din poziția, la care m'a ridicat dorința obștei bisericești, din poziția mea de președinte folosesc cu plăcere ocaziunea de a Vă întimplina vesel de bunăvenire și a Vă saluta din inimă cu dulcea salutare „Christos a înviat!” adevărat cu satutarea, cu care se întimplina credincioșii bisericii noastre din ziua prealuminată a învierii a Domnului până în ziua măritei sale înălțări la ceriu.

O salutare scurtă și nemăestrită aceasta, fără tropi și fără figuri oratorice, dar dacă vom cugeta la puterea convingătoare și la însemnătatea indiscutabilă a acestor cuvinte de bucurie și mângăiere generală, pentru întreaga biserică creștină; dacă cugetăm asupra evenimentului, de care mărturisesc ele, de am resfoi toate cărțile lumii, nu am afla cuvinte mai alese, mai dulci și mai frumoase, pentru a ne întimplina unul pe altul, nu numai în conveniri private, ci îndeosebi în întrunirile și adunările noastre bisericești; și aplicarea și întrebunțarea acestor cuvinte este cu atât mai potrivită pentru noi, cu cât și numai cugetarea asupra lor, corespunde credinței noastre, ear la auzul și pronunțarea lor să deșteaptă și trebuie să se deștepte în noi și în ori-care creștin adevărat, cunoașterea și priceperea le-

găturii sfinte dintre Mântuitorul Isus Christos și biserica sa: ne fac să înțelegem asemănarea ce există între patimile și învierea Domnului nostru Isus Christos și între suferințele bisericii lui, a bisericii ortodoxe ai cărei credincioși suntem și noi. Dar nu numai cunoașterea și înțelegerea legăturii sfinte dintre Domnul Christos și biserica lui, nu numai asemănarea dintre patimile și învierea Domnului și între suferințele bisericii noastre până la recăștigarea vieții ei constituționale, dar ele și ne determină și întăresc în credință, că așa a fost dorința și voia Celui preainalt și suferințele bisericii a fost proba tăriei credinței și alipirei clerului și poporului nostru către mântuitorul Isus Christos și către învățăturile sfinte și mântuitoare ale bisericii lui.

Christos unul cel fără păcat a pățimit mult pentru mântuirea neamului omenesc, până ce cu moartea sa au călcat moartea și a dat viața și celor din mormânturi, și biserica noastră, cea mai veche și mai tolerantă dintre toate bisericile creștine, a suferit îndelungat până ce s'a scuturat de jugul sclaviei seculare până ce și-a redobândit libertatea, dreptul ei natural de biserică liberă în stat liber, dreptul ei ca biserică sinodală apostolică.

Noi, cei de astăzi ne-am trezit în aurora periodului de renaștere și respective de reînviere dreptului de întrunire liberă; n'am văzut și n'am simțit viscoalele trecutului și de suferințele și jertfele părinților și protopărinților noștri știm numai din istorie și din tradiție.

Despre sinoadele acestei diocese din era absolutismului cea mai nouă urmă o avem despre Sinodul ținut în 14 Iulie 1850, în biserică catedrală din Arad, convocat și întrunit cu concesiune specială a înaltului Guvern în scopul de-a arăta printr'o petițiune către Coroană starea în genere și în special.

De ce sentimente religioase erau cuprinși atunci reprezentanții bisericii, cum se țineau întrunirile și cât era de restrânsă libertatea, se învederează din textul protocolului, în care, după ce se enarează, că la acel sinod, deputații împreună cu comisarul guvernial s'au dus la sf. biserică, au ascultat cu evlavie sfânta liturgie, s'au cuminecat după datina dela toate Sinoadele, descrie apoi că a urmat chemarea Duhului Sfânt, deschiderea și ținerea Sinodului, dela sedințele cărui toți cei nechemăți au trebuit să se îndepărteze, ca să rămână numai cei aleși.

Estă, Domnilor, deosebirea între atunci și acum; atunci adevărat Sinoadele se puteau ține numai cu speciali concesiune dela înaltul Guvern, astăzi ne întrunim în Sinoade parohiale și eparchiale de câte ori cer trebuințele bisericii; atunci consultările și pertractările erau secrete, astăzi au publicitate deplină; atunci erau închise ușile dinaintea publicului, astăzi auzitorul este deschis pentru toți, cari din ori-ce privity și cu ori-ce scop se interesează de mersul lucrurilor noastre și această publicitate bine înțeleasă, da putere de tărie de viață constituționalismului.

Asemănând ear trecutul nostru cu prezentul, chiar și numai momentele acum relevate deșteaptă în noi simțul de grațitudine și recunoștință către toți acei factori, cari au inițiat și promovat realizarea justelor dorințe

și pretensiuni ale bisericii noastre vii, ale clerului și poporului credincios, de a-și redobândi dreptul de liberă întrunire în adunări bisericești, dreptul ca noi de noi și prin noi sub controlul și scutul legilor iubitei noastre patrii, să decidem asupra afacerilor bisericești, noastre naționale în cauze bisericești, școlare și fundamentale.

Și mulțumitori totdeauna pentru facerile de bine nouă făcute, să mulțumim și acum Domnului, pentru că ne-a conservat biserica sa sfântă, biserica moșilor și strămoșilor noștri, cel mai scump ctenodiu al nostru și precum în sf. biserică, să dăm și aci expresiune sentimentului nostru de pietate către memoria marelui Andreiu, a cărui energie și pașire rezolută li revine meritul recăștigării autonomiei noastre înaltului Guvern al Țării, care în simțul de dreptate a spriginit și promovat interesele bisericii noastre să dăm expresiune mulțumitei și recunoștinței noastre, dar mai pe sus de toate să dăm expresiune credinței noastre neclătite și supunerii noastre omagiale către Majestatea Sa, preștergiosul nostru împărat și rege apostolic Francisc Iosif I., care ni-a sancționat Statutul Organic, baza dreptului nostru de viață constituțională, căruia, ca cetățeni supuși și fi credincioși să-i cerem dela Domnul încă mulți ani de viață și de pactică domnire spre fericirea popoarelor sale.

După toate acestea știu că mai așteptați și cu tot dreptul dela mine, ca în cuvântul acesta al meu să mă estind și asupra afacerilor diocesei și să vă arăt starea lucrurilor pe baza esperiențelor făcute. Acestei așteptări legitime Vă și răspund în liniamente generale, că de un an și mai bine, de când bunul Dumnezeu a voit să stau în fruntea diocesei, am nisuit să-mi estind atențiunea asupra tuturor lucrurilor din sfera administrațiunii și instrucțiunii, dar și Venerabilul Sinod va considera, că timpul a fost prea scurt și nici împrejurările nu au fost de tot favoritoare pentru a obține rezultatele dorite. Un început modest totuși s'a făcut și lucrările se continuă.

O pornire spre bine a lucrurilor se prezintă în faptul, că restanțele arătate în rapoartele prezentate Ven. Sinod din anul trecut mai toate s'au rezolvit, numai suntem în restanță cu corespondențele și răspunsurile către înaltul Guvernul nici către celelate autorități administrative.

La institutul pedagogic s'au suplinut toate caterile provăzute în lege pentru asemenea școli.

Incassarea pretensiunilor și competențelor fondurilor și fundațiilor diocesane s'au pus în curgere, și deși la incassare se întimplina diferite greutăți și de și nu am putut obține rezultatele dorite, totuși precum se învederează din socoți în proporțiune, cu trecutul rezultatele sunt vizibile.

Mari greutăți întimplinăm cu școlile din parohii.

În cursul timpului deși ni-a succedat a delătura multe scaderi, și a esopera respiriu pentru îndreptarea scaderilor mai avem multe școli dificultate și pe atâtea admoniata, parte pentru scaderile interne și externe ale edificiilor și salarelor de învățământ, parte pentru că comunele nu pot asigura nici minimul salariului prescriș de lege.

Biserica, ca mamă, a venit până acum întru ajutorul școlii, ficei sale, dar acum s'au cam eshauriat și resursele bisericii și nici ele nu mai pot veni ca mai înainte în ajutorul școlii,

budgetul Consistorului încă nu poate providea toate trebuințele, de unde urmează că susținerea unor asemenea școli în viitor ne impune mari îngrijiri.

Însași incassarea cultului merge cu greu, pentru că în genere poporul nu poate suporta diferitele sarcini publice; în special apoi poporul în unele locuri nici nu vede progresele așteptate, din care motiv și respective pentru rezultatul slab dela examen mai mulți învățători s'au și tras la răspundere.

Ca și orfana din munți se prezintă școala de fete cu internat; în budget nu este nici o proviziune pentru ea, și pentru că ea de sine nu se poate susține, deși reclamă atențiune din partea Ven. Sinod.

Dar față cu multe trebuințe ivite din toate părțile, dator mă simt a atrage binevoitoarea atențiune a Ven. Sinod și asupra venitului și a stării fondurilor diocesane, deosebi însă asupra acelor, cari concurg cu venitele lor la provederea trebuințelor administrațiunii și instrucțiunii, ca astfel Ven. Sinod să fie în deplina cunoștință a situației, mai adăugând, că edificiile cari formează proprietatea acestor fonduri, de o parte cad acum sub dări, de cari mai înainte erau scutite, de altă parte însăși edificiile ca atari reclamă reparări și transformări costisitoare.

După toate acestea și până ce cu altă ocaziune să-mi espun vederile și direcțiunea conducerii mele, rugând Ven. Sinod, ca în pertractările și debaterile sinodale precum în trecut așa și acum se rămânem în cadrul legii noastre positive, declar sedința prima a Sinodului nostru ordinar convocat pe ziua de astăzi deshisă.

Ioan I. Papp,
archimandrit.

Discursul de deschidere a I. P. S. Nicolae Popea roșit la deschiderea Sinodului din Caransebeș:

„Christos a înviat!

Domnilor deputați!

Cu aceste cuvinte triumfătoare, cari răsună astăzi în întreaga noastră biserică dreptmăritoare, Vă salut domnilor deputați, exprimându-mi bucuria sufletască, că vă ved întruniți aici; ca să conlucați la promovarea intereselor bisericești.

Conlucrearea armonică a tuturor factorilor chemați prin instituțiile noastre bisericești și în special prin statutul nostru organic e o necesitate, d-lor, căci numai prin conlucreare armonică putem ajunge la întărirea așezămintelor noastre bisericești și culturale. Ear ca să lucrăm pentru întărirea acestor așezăminte, avem sfântă datoriță, pentru că acestea sunt chemate ca să sporească religiozitatea și moralitatea, cari predicata fiind totdeauna de sfânta noastră biserică strămoșească, au condus poporul nostru prin toate greutățile timpului trecut. Religiozitatea și moralitatea, se poate zice, sunt acele arme puternice, cari și pe viitor vor scuti poporul nostru în butul tuturor pericolelor ce se ivesc.

Sfinte deci sunt așezămintele noastre bisericești și datorință avem cu toții, ca cu tărie să ținem la ele arătând viu interes, ca astfel prin ținuta noastră să înșufăm și străinilor respect față de ele. Căci cum putem aștepta ca străinii să respecte așezămintele noastre, dacă noi înșine nu le cinștim, ci le desconsiderăm?

Și dacă vre-odată, apoi astăzi în mult mai mare măsură suntem dator să ne alipim de instituțiile și așezămintele noastre bisericești, căci așa se pare, că grele

timpuri se apropie. Se ivesc adevărate presemnele unui timp contrar bisericeii creștine în general, ear bisericeii și neamului nostru, fiilor credincioși ai bisericeii noastre străbune în special.

Cu durere și multă îngrijire vedem domnilor deputați, că se ivesc pe alocurea proroci mincinoși, cari tind a slăbi legătura caldă dintre biserica noastră străbună și ființa ei credincioși, parte prin venare de suflete, proselitism, parte prin introducerea unei secte religioase, parte prin încercarea de a dărâma ordinea morală creștină și în genere o dinea socială.

încât pentru proselitism, apoi cu una trebuie să fim în curat, că între împrejurările de astăzi nu convingerea religioasă este motorul trecerilor religioase, ci interese personale-materiale, și venătorii după proseliții greu păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu și a neamului nostru, căci activitatea lor produce numai slăbirea sentimentului religios și moral, ne mai vorbind de slăbirea ce produce desbinarea dintre frați. Religiuinea nu e marfă de tîrg, priu proselitism însă numai tîrg se face cu ea.

Secta ivită ici-colea este o invențiune răsărită în pământ străin și din nenorocire se molipsește și credincioșii de ai noștri de ea; ear pe cei cari tind la dărâmarea ordinii morale creștine, a ordinii sociale, d-voastră îi cunoașteți prea bine.

Văzînd acestea trebuie să esclam cu sfîntul apostol Petru: „Fiți treji și priveghiați, căci dușmanul nostru, diavolul, ca un leu răcnind umblă, căutînd pe cine să înghită, căruia opuneți-vă, tari fiind în credință“.

Dacă deci când-va, apoi cu deosebire astăzi se cere trezvie și priveghere și tăria credinței Trezvie și priveghere, pentru ca să nu fim ademiniți prin cuvintele dulci și înșelătoare, perzătoare de suflet, trezvie și priveghere pentru-ca să nu cădem în cursa ce ni-se pune de către proroci mincinoși; tăria credinței pentru-ca nici pe un moment să nu ne clătinăm în dreapta noastră credință și să nu dăm auz invățăturilor unor răstăciți, cari numai după interesele lor personale umblă; tăria credinței zic, ca astfel să ne asigurăm existența noastră pe acest pământ de o parte, ear fericirea sufletească de altă parte.

Treji fiind și priveghînd, tari fiind în credință, să lucrăm domnilor deputați între marginile legilor noastre bisericești, ca să asigurăm și să dezvoltăm tot mai mult instituțiunile noastre culturale. Adevărat este, că ninsușele noastre sunt mult impedeate prin faptul, că nu dispunem de mijloacele materiale suficiente, dar și greutatea materiale se vor învinge dacă avem dragostea cuvenită față de biserică în genere și față de instituțiunile ei culturale în special, căci dragostea mult poate, ea toate le învinge.

Datorinței mele archierești urmez, domnilor deputați, când și din acest loc Vă pun la inimă, ca reprezentanților clerului și poporului nostru, că la toate ocaziunile — venind în coatingere cu poporul — să-l sfătuiți și să-l feriți de ispitele vrășmașului, să-l însufleștiți pentru dragostea către biserica noastră străbună, să-l întăriți în alipirea către venerabilele noastre așezăminte bisericești. Căci d-nilor deputați, timpurile grele sunt, și numai o fortăreață avem, și aceasta este: *sînta noastră biserică!*

Domniile Voastre, domnilor deputați, veți avea acum ocaziune ca să luați priverire în mersul afacerilor noastre eparchiale; veți avea ocaziune a vă convinge despre activitatea Consistoriului nostru diecesan, și apoi: în cunoștință de cauză veți concurge cu sfatul d-voastre probat și cu hotărîrile sinodale ale d-voastre la rezolvirea norocoasă a chestiunilor respective.

Ating aici numai două chestiuni de mare importanță și cari reclamă o scrupuloasă chibzuire, și acestea sunt: *chestiunea mănăstirilor*, și cea a școalelor așa nu-

mite montane. Ambele acestea sunt de o importanță deosebită, despre care cu toții suntem convinși astfel, încât este superfluu ca să mă estind mai în special asupra importanței lor.

În firma convingere, că precum în trecut așa și acuma toate obiectele se vor pertracta cu deplină obiectivitate, în armonie și frățescă bună înțelegere, implorînd binecuvîntarea lui Dumnezeu asupra lucrărilor noastre sinodale, declar sesiunea primă periodul XII al sinodului nostru eparchial de deschisă“.

I. P. S. Archiepiscop și Metropolitan Ioan Meșianu a deschis în archidieceasă Sinodul cu următorul discurs:

„Christos a înviat!
Domnilor deputați!

Vă salut cu bucurie, d-lor deputați, văzîndu-vă întruniți în jurul meu, ca pe fiu în jurul părintelui lor, și avînd convingerea, că ați venit aici cu dorul și voința tare de a conlucra la împlinirea sublimii misiuni culturale a bisericeii noastre naționale. Vă felicit cordial pentru încrederea, de care V-a învrednicit alegătorii d-voastră pofîndu-Vă mulți ani de conlucrare și pe terenul cel mănos al bisericeii străbune, implorînd și din acest loc binecuvîntarea cerului asupra lucrărilor noastre.

Pe cât este de măreață și de frumoasă această chemare a noastră, d-lor deputați, de a conlucra, la împlinirea unei asemenea mari misiuni culturale, și prin aceasta la întărirea Sinodului mîntuirii noastre; pe atît este acea chemare și de grea și împrennată cu mare răspundere înaintea lui Dumnezeu și a oamnilor.

De aceea pentru a Vă achita de atare mare răspundere, este neapărat de lipsă, d-lor deputați, precum cred, să cunoașteți din propria intuițiune starea bisericeii din părțile pe unde locuiți; tot asemenea să Vă ninsuși a Vă informa și despre mersul afacerilor de aici, din centru, pentru ca să conlucrați la promovarea celor bune și la remediarea celor eventual defectuoase.

La asemenea infermare să nu Vă preocupă numai progreselo, ce Veți afla; ci mai ales eventualele scaderi cari ar putea paraliza atari progrese.

Astfel când exemplul Veți afla, cât de frumos se lucră la realizarea unei mari și vechi dorințe a noastre și a fericirilor noștri înaintași, adevărat la zidirea bisericeii noastre catedrale; când Veți afla rezultatul cel peste așteptare îmbucurător al colectei întreprinse și mai ales marinosul ofert de 60,000 cor., cu care s'a distins și la această ocaziune ilustra familie Mocsonyi, un rezultat, ca și care nu s'a mai ajuns la nici o altă colectă de până acum; când Veți afla, cum sinodul din periodul expirat a ameliorat lesile funcționarilor consistoriali și alte profesorilor seminariali și încă în măsură mai ureată, de cum le proiectase consistorul întru îngrijirea sa și de multe ale neajunsuri; când veți afla concurența cea mare la teologie a tinerilor cu pregătiri superioare, și alte asemenea, să nu Vă seduceți a crede, că am merge prea bine înainte, căci cu mare durere și chiar și cu risicul de a displace unora, dator sunt a vă arăta, ca față de asemenea progrese Veți afla și unele regrese, cari după părerea mea amenință tare viitorul bisericeii noastre.

Nu Vă voi mai espune și aici starea cea critică a unei însemnate părți a școalelor noastre, pe care o veți afla și din raportul consistorial; ci Vă voi aminti numai ceea-ce poate nu veți observa în raportul consistorial, adevărat slăbirea simțului religios la o parte alor noștri.

Ce pericol mare involvă pentru biserică slăbirea simțului religios, mai bine vom înțelege, cugetînd că din nefericire dacă s'ar mai generaliza acel rău, chiar și numai singur ar fi în stare a paraliza toate celelalte progrese o.i cât de îmbucurătoare.

Pentru-că prin slăbirea simțului religios o parte a lor noștri s'ar înstrăina tot mai mult de biserică și de conducătorii lor naturali, rămînd espuși valurilor celor furtunoase ale vieții și pentru-că dacă s'ar spori numărul celor înstrăinați, atunci ar slăbi și organismul bisericeii, ear, slăbind aceasta, fie-care dintre noi își poate închipui, care ar fi soarta noastră, căroră între toate împrejurările grele, biserica ne-a conservat tot, ceea-ce avem mai sfînt.

Fiind nu numai chemarea și datorința, dar și cel mai mare interes al nostru a delătura acel mare rău, mai întăiu trebuie să delăturăm cauzele, ce-l provoacă.

Sunt multe acele cauze și încă unele, a căror delăturare nu depinde numai dela noi; una însă, ce stă în puterea noastră a o delătura este de sigur și aceea, că unii dintre preoții noștri poate nu-și împlinesc conștiențios chemarea, ear alții dintre inteligenții noștri încunjură cercetarea bisericeii, ca ei n'au lipsă de biserică.

Să nu mi-se ia în deșert, dacă împins de datorința chemării mele și la această ocaziune voiu înțona durerea, ce simțesc auzînd, că unii chiar dintre inteligenții noștri, creșcuți cu prescură și stipendii și cari își au și subsistența dela biserică, încunjură cercetarea mai regulată a bisericeii și nici măcar din recunoștință nu remerg cu exemplul bun poporului, căruia se girează de amici și sprijinitori.

Dacă iubim poporul, din care ne tragem și dacă între grelele împrejurări nouă tuturor bine cunoscute, în cari se află poporul nostru, nu-l putem oferi alte ajutoare, cel puțin să-l întărim și prin exemplul nostru în simțul lui religios destul de atacat prin felurite cercări și scrieri tendențioase din partea celor ce tind a-l seduce în tabera lor, să ne alipim și noi tot mai mult de biserică, precum făceau aceasta fericirii noștri bătrîni, cari nu mai cercetau biserica regulat, dar mai și cântau în strane, pre-

Am urmărit, d-lor cu atențiune, cum contribuie inteligența altor confesiuni la întărirea simțului religios în poporul lor și am aflat, că mai ales acei inteligenți, cari se află în funcțiuni bisericești și școlare, pe lângă cercetarea bisericeii și împărtășirea de cina cea de taină, mai și predică în biserică, alții țin prelegeri religioase, ear preoții lor au început a introduce în timpul postului mare și serviciilor religioase de seara, cum sunt la noi deniile sau priveghierile.

Dacă ar urma și inteligența noastră așa, atunci chiar și preoții noștri cei mai nepăsători s'ar sili a-și împlini tot mai mult datorințele chemării, predicînd mai adeseori cuvîntul lui Dumnezeu, ear poporul s'ar însufleși tot mai mult la pietate și la stringerea legăturii dintre sine și inteligență, conlucrînd cu toții la împlinirea sublimii misiuni culturale a bisericeii.

Din contră, dacă inteligența n'ar cerceta biserica, nu s'ar împărtăși cu sfintele taine și alte asemenea; atunci să nu ne surprindă, văzînd pe unii de-ri noștri căutînd ajutor și mîngăere în alte părți. Căci între asemenea împrejurări ce altă judecată și-ar putea forma poporul, decât aceea, că inteligența nu ține la acel simbol sfînt, ce leagă pe unii de alții cu legătura dragostei și a credinței, ear urmarea n'ar fi alta, decât slăbirea simțului religios în măsură tot mai mare și înstrăinarea poporului și de biserică și de inteligența sa, ceea-ce ar trage după sine și periclitarea viitorului nostru.

De aceea nici când să nu uităm, d-lor deputați, că voiind viitor mai bun, acela îl vom ajunge numai dacă vom avea poporul cu noi și dacă vom fi și noi cu poporul, adevărat dacă popor și inteligență vom fi întăriți în credință și în dragoste la opul cel mare al viitorului nostru.

Vă rog să considerați, d-lor deputați, că la o asemenea mare lucrare nu este de ajuns, ca numai preoții să-și împlinescă conștiențios datorințele lor; ci trebuie să conlucre și tot inteligenții noștri binevestind

și făcînd toate cele de lipsă la ajungerea sc-pului, căci numai atunci ne vom bucura de darurile bisericeii și numai atunci biserica străbună va fi și în viitor, cea-ce fu și în trecut, scutul și adăpostul nostru în marea cea invălită de valurile acestei vieți și al fericirii din viața eternă.

Să nu ne basăm d-lor, numai pe știință, ce o avem unii ori alții, căci ori cât de frumoasă și înălțătoare ar fi știința ome-nească, tot nu poate da omului mai ales în momente grele, orientare, liniștea și mîngăerea, ce i-o poate da numai biserica.

Admit și insumi, că este timpul să facem biserica tot mai atrăgătoare pentru toți; că unele stări de acum lasă mult de dorit, dar din nou repet, că la aceasta avem a conlucra cu toții: preoți și mireni, inteligența și popor, căci numai așa putem ajunge rezultatele dorite.

Deci avînd în vedere sublima misiune culturală a bisericeii concretize conducerii noastre; avînd în vedere, că noi numai prin împlinirea acelei mari misiuni putem conta la viitor mai bun și mai fericit: avînd în vedere, că la împlinirea acelei mari misiuni trebuie să conlucreăm cu toții în dragoste și bună înțelegere frățescă, — să ne angagem, d-lor, tot mai mult la asemenea lucrare salutară, făcîndu-ne toți apostoli, conducători și luminători ai clerului și poporului, biserica și inteligenții altor confesiuni, deși aceia mai au și alte terene de dezvoltare, pentru-ca așa să devenim în măsură tot mai mare să adevărați ai bisericeii, părinți și frați ai poporului și pentru ca prin lucrările noastre să se preamărească numele lui Dumnezeu de acum și până în veac.

Sesiunea sinodului nostru archidieceșan ordinar pentru anul 1903 o dechiar deschisă.

Incetarea „Tribunei“.

Cătră cetitorii noștri!

Montesquieu, marele cugetător politic al veacului al XVIII-lea, constata că nu există o tiranie mai revoltătoare ca tirania săvîrșită la umbra legilor. A fost dat guvernelor maghiare ale erei dualiste să confirme odată mai mult, să probeze cu vîrf și îndesat temeinicia de granit a tristului adevăr, care profetea izbucnirea teribilei revoluțiuni franceze.

„Tirania la umbra legilor“, aceasta-i atitudinea, pe care actualii bărbai de stat dela Budapesta o păstrează de zece de ani față cu mișcarea legală a naționalităților din țeara noastră. Aceasta-i atitudinea lor față cu noi Români, indeosebi, și în prima linie față cu „Tribuna“, organul partidului național român.

N'a existat și nu există gazetă în Ungaria, care să fi suferit atît de mult pe urma tiraniei săvîrșite la umbra legilor ca ziarul nostru. N'a existat și nu există gazetă, a cărei istorie să înregistreze atâtea procese de presă, atâtea redactori aruncați în pușcării ori alungați preste graniță, atâtea zece de mii de florini plătite, drept amenzi, la mîna judecătorilor, constrînși să se plece osîndelor dictate de curțile cu jurai.

Dela 1884, când o seamă de Români de bine au întemeiat „Tribuna“, și până în zilele noastre, când frunțașii partidului se găsesc grupați în jurul ei, ochii bănuitorii ai procurorilor nu ne-au pierdut o singură clipă, ear tribunalele — chemate să condamne pe hoțul de păgubaș — au încercat în fiecare moment să provoace pierzarea noastră.

La 3 Februarie 1884, nu se împlinesc nici anul fondării „Tribunei“, și întăiul ei proces se desbăt în fața

curții cu juraj din Sibiu. Verdictul de achitare unanim al membrilor curții care nu îndrăzniră a călca în picioare dreapta judecată, înversuna atât de mult pe cei ce urzeau prigonirile fără de sfârșit, cari urmară curând după aceea, încât un ordin arbitrar al guvernului desființă curtea cu jurați din Sibiu și ne dăte pentru totdeauna pe mâna cetățenilor maghiari dela Cluj, cunoscuți pentru șovinismul lor fără măsură și pentru pornirea lor pătimașă împotriva ori-cărei aspirații naționaliste a neamului românesc.

Povoiul proceselor de presă porni apoi cu furie, fără să se mai oprească vre-odată. Anul 1888 ne aduse două procese, cari se terminară cu grele osânde la pușcărie și cu amende bănești. Un nou proces, cu același sfârșit, urmă la 25 Aprilie 1888; anul 1889 ne mai hărăzi unul, ear' anul 1890 două, a căror victimă — preotul Ioan Macavelu — își jertfi chiar viața, murind la scurtă vreme după eșirea lui din pușcărie, unde și primejduise sănătatea.

Intr'aceea mișcarea noastră națională, în loc de a se potoli, lua pe zi ce merge un avânt tot mai puternic. Incepură marea conferențe ale partidului și actele politice neperitoare ale deputației la Viena, ale agitației în străinătate, ale proceselor monstre în chestiunea „Repiceii” și a „Memorandului”. „Tribuna”, care devenise acum organul comitetului național și purtătoarea cea mai neobosită a luptei lui prin presă, trebuia ingenunchiată cu ori-ce preț.

Dela 1893 încooace, procesele sporiră în chip nemaipomenit. În zece ani, dela 1893—1902, organul nostru singur a fost osândit în optsprezece procese mari!

Și când vezi guvernul cu un capitulăm'nic acum, în anul 1903 năzui asupra noastră un potop de procese care pare a voi să ne surprindă în fie-care zi cu actele de acușare ale procurorilor... Trei procese ni-s'au judecat până acum, alte trei procese ni-s'au făcut în zilele din urmă; știe bunul Dumnezeu câte ni-se mai urzesc de aci înainte.

Un lucru este în afară de ori-ce îndoială. Guvernul ne-a jurat perzarea. A spus-o chiar procurorul la Cluj, în procesul cu faimoasa osândă de aproape un an și jumătate pușcărie și de unsprezece mii coroane — cauțiunea ziarului! — amendă. O spun și procesele din urmă, cari priveșc trei numere consecutive ale „Tribunei” — adică un proces pe fie-care zi, ceea-ce ar face vre-o 300 procese pe an!

Unde am ajuns? Am ajuns acolo, că toți redactorii și colaboratorii nostri sunt dați în judecată: unii zac în pușcărie, alții se pregătesc să-i urmeze. Am ajuns acolo că toate capitalele noastre sunt slăbite și cauțiunea jurnlului confiscată. Cu zina de astăzi „Tribuna” nu mai poate apăre...

Așa dar' guvernul și organele lui s'ar putea bucura; ar putea crede că și-au ajuns scopul. Noi însă bine știm că zădarnică este bucuria lor și că scopul nu și-l vor vedea ajuns în vecii vecilor.

Fruntașii nostri grupați în jurul „Tribunei”, și marele public românesc își cunosc datorita. Dacă organul nostru a căzut sub loviturile teroarei, un altul îi va lua locul în curând și lupta noastră va porni, cu o putere, cu o credință, în viitor și cu un entuziasm cu atât mai euceritor!

Astăzi însă, când inima noastră plânge, ear sufletul nostru înalță accente de protestare împotriva vrăjmașilor Dumnezeului etern al drep-

tății, astăzi, când publicăm nrul nostru din urmă și când ne luăm cu durere adâncă rămas bun dela toți cetitorii, astăzi ne împlinim o datorie sfântă, declarând cu limbă de moarte în fața țării și a tuturor prietinelor sinceri ai monarhiei noastre și ai dinastiei:

1. că adevărul poligloției acestui stat, ideea autonomistă și tradiționala alipire cătră tron, principiile politice fundamentale reprezentate de ziarul nostru, au fost pentru lupta noastră de 20 de ani totdeauna stelele conducătoare:

2. că aceste principii loiale au fost cauza cea adevărată a suprimării organului nostru de cătră guvernul inscenator al prigoanei de teroare;

3. Că nu vom renunța nici odată se proclamăm bărbătește aceleași principii în viitor — convinși că ele servesc deopotrivă și binele neamului nostru și interesele patriei noastre comune și ale monarhiei întregi. Autonomiștii naționali și dinaștii sinceri: eată confesiunea politicei noastre din trecut și din viitor. În acest semn am luptat noi, în el vor lupta în curând urmașii nostri!

Sibiu, în 28 Aprilie n. 1903.

Redacțiunea „Tribunei”.

Despre progresul învățământului în școala populară.

(Urmare.)

3. Manualele de școală.

A nu avea manuale în școală înseamnă a fi legat de mână, sau cum ar merge plugarul să are fără fer pe plug. De aceia manualele reclamă o necesitate indispensabilă. La noi însă este o lacună mare la manualele de școală în conformitate cu planul de învățământ. La stat și la alte confesiuni manualele sunt împărțite conform planului de învățământ după clase, până când la noi aceasta nu este. Planul ce e drept e împărțit după clase, dară manualele nu sunt. Avem manuale de mulți autori, dară fără a fi stipulate după clase conform „planului”, — și așa întâmpinăm mari greutăți, când avem să ne alegem materia pentru propunere.

Deci ar fi foarte de dorit, și timpul suprem, că autorii nostri să și întocmiască manualele după clase și după plan; atunci de sigur progresul în școala populară va lua și la noi un avânt îmbucurător.

4. Ordinul oarelor.

Ordinul oarelor edat de superioritatea noastră împărțit pe pătrare de oară, este cam imposibil în școala noastră, mai ales unde frecventarea școlii e neregulată. Ba chiar regulată să fie nu se poate în un pătrar de oară propune, apoi și întreba în fie-care clasă separat, fiind timpul foarte scurt.

De aceia ar fi bine, dacă s'ar împărți ordinul în jumătate de oară cu fie-care clasă, — sau să fie împărțite manualele în oarele a. m. în trei grupe la trei oare, în fie-care oară să se propună la două clase, și așa mai departe după ameză. Astfel întocmit ordinul cu mult mai bine ni-am putea ajuta, și acomoda timpul și modulul de propunere.

5. Ziarele de școală.

Pentru menținerea ordinii bune, atât referitor la învățământ, cât și la școlari este foarte de lipsă ziarele școlare, cari ar fi următoarele: a) Conscrierea generală b) Ziar de absenții și progres. c) Ziar de lecțiuni. Ar mai fi matricula școlară, dară după mine o țin de superflu, din acel motiv, ca tot ce se recere în matriculă este indus și în ziarul de școală (de absenții), de aceia numai lucru zădarnic este. Conscrierea conține numele și conumele școlaru'ului, a părintelui, anul, luna și ziua nașterii copilului, care date pentru clasificarea și finerea în evidență a școlariilor este de lipsă. Ziarul de absenții și progres este de lipsă pentru-că absolvând școlarul clasa respectivă, avem să-i dăm testimoniu pentru a putea pași în clasele următoare, — și dacă nu indicăm în ziarul școlar și toate celea de lipsă ne lipsesc datele, și lipsându-ne datele nu ne putem împlini chemarea cum ar trebui.

Deci avem să înseamnă absențiile rugulat în toată ziua, excusate, neexcusate,

apoi să se însemne la fie-care școlar sporul meritat ș. a. Zuarul de lecțiuni conform „Regulamentului congresual” §. 82 are să fie în toată școala, în care înseamnă în toată oara ceea-ce propunem, și cu care lasă ne ocupăm, prin ce să poate vedea activitatea noastră și ne facem activi la materialul de propunere. (Va urma).

Dela sate.

O faptă de laudă. O mare bucurie ne-a cuprins pe noi Căcovenii, și această bucurie ne rugăm a o face cunoscută prin prețitul d-voastră ziar și celor cari sunt de un neam și de un sânge cu noi, și ca frați să ne bucurăm toți de bucuria unul altuia. Și cuprinsul acestei bucurii vi-l fac cunoscut prin puținele mele șire.. Biserica noastră e zidită pe o coastă în dealul satului și este una din bisericile mai vechi de prin prejur, și este așa mică încât la sărbători, bunii nostri economi cari cercetează biserica, jumătate sunt silit a ședea în aula bisericii, din cauză că în biserică nu încap. Și pentru un nou edificiu D-zeesc s'au pus de mult în lucrare comitetul parochial din loc. Și fiindcă sfântul edificiu l-au aștat de bine comitetul parochial a-l zidi lângă școală, dar fiindcă numai în plațul școlii biserica nu se poate zidi din cauza că e zidită și școala în rând, s'au învoit mult Stimata doamnă Ofelia din loc a da pentru zidirea pre sfintei biserici încă atâta loc, încât să se poată zidi biserica fiind plațul ei lângă al școlii. Și Luni a doua zi a Paștilor după st. liturghie comitetul parochial împreună cu un număr mai mare de locuitori, în frunte cu domnul Stefan Lipovan președintele comitetului, și cu domni Preoții M. Pincu, și F. Adamescu și bunii și iubiiții nostri învățători F. Sinta și I. Cioc, au mers dela biserică la lăcașul prea stimatei doamne Ofelia care prin graiu viu au dat în fața comitetului ce au făgăduit, rugându-i ca cât de curând acest început să se împlinească. Multă-mindu-i foarte frumos au mers fide care la ale sale. De aceasta veste să ne bucurăm toți cei de un sânge căci se ridică un nou edificiu D-zeesc. Deci la această faptă a mult prea st. doamne eu subscrisul fiind pătruns de bucurie viu și pre această cale a multămi din adâncul inimei, rugând pre bunul Dumnezeu să-i dăruiască sănătate, și să-i gătească pentru această faptă în ceruri locul cel mai fericit. Și rog pre Dumnezeu ca să întărească pre acest comitet întru acest început să aibe un bun sfârșit. Ca de încheiere iubiiților cetitori cari veți ceti puținele mele șiruri bătrâni ori tineri, tinerilor vă zic cercetați școala și fiți recunoscători și mulțamitori bunilor voștri învățători, făcându-i să se bucure de rodul muncii lor și d-voastră părinți trimiteți pruncii la școală căci școala este al doilea suflet al omului. Deci eu subscrisul și pe această cale, mulțamesc bunului meu învățător Traian Sinta din adâncul inimei căci din întunecătura lumină am eșit prin șirguinta bunului meu învățător rugând pre Dumnezeu să-i dăruiască sănătate și să trăiască întru mulți ani fericiți.

Pavel Pupu,
cantor.

Onorată Redacțiune!

În numărul 64 al prețitului D-Voastră ziar „Tribuna Poporului” între nouștii sub titlul de „Slab conducător de cor” s'a strecurat niște frase la adresa învățătorului nostru conducător de cor și a noastră. — Să zice că corul nostru dă îndărăpt și că în ziua de Florii părăsind Liturgia pe la mijlocul iei au plecat colindând și dând serenăzi pe la oameii.

Ca Onorata Redacțiune să nu sibă o icoană atât de întunecată despre poporul fizeșan și despre D-l învățător, — și spre dumerirea onoratului public, — Vă rugăm a da loc în prețitul D-Voastră ziar acestor șire, că: Corul nostru n'a părăsit Liturgia la mijlocul iei după cum v'a informat acel cor-spondent în știința sa. ci la Fie numele Domnului, — după cetirea amvonului, — Corul a părăsit biserica mergând la școală

și probând cântările pentru serenadă, care nepotându-se face din cauza unei ploii torrențiale Sâmbăta seara, s'a făcut în zina de Florii înainte de prânzi. — Liturgia s'a continuat cântând elevii D-lui învățător. Aceia mică serenadă am făcut-o Domnel Nașă a corului din loc. —

Dacă ar fi avut corespondentul un picuț de rațiune nici că făcea cauză publică. —

Când un cor dă concerte, teatre, serenăzi sub conducerea unui conducător pricepător de muzică cum este și învățatorul nostru, nu se poate presupune, că acel conducător să fie slab, deci nu slab conducător ci slab corespondent. Ca să știm cine este acel sprijinitor căld ca ghița a lucrurilor bune Vă rugăm a ni-l da să-l cunoaștem cu numele.

Mulțamind înainte pentru publicarea acestor șire, rămânem a-l D-Voastră stimători!

Nicolae Crăciunel, Petru Adam, Adam Cioloca, Ioan Avram, Agostân Merga, Vichentie Brailă, George Mates, Adam Mates, Vichentie Mates, Ioan Mates, Coriștii (bărbăți) Nicolae Tot, Adam Mates, Nicolae Leu, Nicolae Cherdu, Ion Crasovan, Andrei Ardelean, Adam Lăteu, Ion Balan, George Bordoș, Kosta Zică, Ion Zănea, Trifa Budeu, Nicolae Cioloca, Gheorge Crasovan, Ioan Miloia, Constantin Beșiru, Akim Krașovan, Adam Raica, Petru Ploșk, Damaschin Miloia, Ion Leu, Adam Serăcuțiu, Vasile Bolgia, George Matesiu.

Am publicat întreaga scrisoare; cererea pentru numirea autorului corespondentului însă nu o putem împlini.

Asta cu atât mai ales, că din chiar desvinovățirea d-voastră vedem că corespondentul a avut dreptate. Recunoașteți singuri că corul a părăsit biserica însă nu atunci, ci atunci... și că „liturgia s'a continuat cântând elevii dlui învățător”. Ei bine nu-i lucru corect — zicem și noi — să facă un cor astfel, să părăsească slujba Dumnezească pentru o serenadă. Corespondentul d-voastră încă n'a zis mai mult.

N. R.

Ioan Roată și vodă Cuza.

(Urmare și fine).

Dar bine, cucoane, dacă nu v'a fost cu plăcere să pricepem și noi câte-ceva din cele ce spuneți dumneavoastră, de ce ne-ați mai adus aici, să vă batăți joc de noi? Ei, cucoane, cucoane! puternic ești megieș imi ești ca răzeș te mai găseș, și știu bine că n'are să-mi fie moale, când m'oiu întoarce acasă, unde mă așteaptă nevoile. Dar să nu vă fie cu supărare, ia palmele aceste țărănești ale noastre, străpuse de pălămidă și de bătători, cum le vedeți, vă țin pe dumneavoastră de-atâta amai de vreme, și vă fac de huzuriți de bine: și mai mult de cât atâta: orice, în țara asta este o ploșit de dumneavoastră, și l'priviți cu nepăsare cum ni suge sângele și tăceți și l'îmbrătoșiți! Numai noi, vite de muncă, vă suntem dragi ca sarea în ochi!... Din moșii, din giorlani și din dobitoaci nu ne mai scoateți! Dumnezeu să ne erte, și să ne ertați și dumneavoastră, cucoane dar cu adevărat, așa este; v'ați deprins a lua focul tot-deauna cu mânele noastre cele moșicești... și tot noi cei vinovați!

Sfint să-ți fie rostul, moș Ioane, că ai vorbit din durere, răspuse atunci conul Alecu Forăscu; și sunt fericit, că stai alături cu mine. Decât un bonjurist c'o mână de învățătură, mai bine un țaran cu un car de minte.

La aceste vorbe, mulți dintre boeri s'au simțit atinși; cel cu pricina a rămas ca opărit. Iar colonelul Alexandru Cuza a dat mâna prietenește cu moș Ioan Roată.

Însfârșit, după multe desbateri furtunoase urmate în „Divanul Adhoc” s'au încuviințat „Unirea” și apoi deputații s'au întors fiecare pe la vetrele lor. Peste câți-va ani după aceasta, trecând Cuza-Vodă spre București, a poposit la Agiud, unde l'a întâmpinat o mulțime de lume ca pe-un Domnitor.

Prin lumea ce se înghesuia cu treabă fără treabă, iacă se zărește o hârtie fiind depeasupra capetelor mulțimii, în

vârful unei prăjini. Cuza vodă înțelegând că trebuie să fie vreun suflet năcăjit, face semn să i-se deschidă calea. Și când colo, un țaran bătrîn cade în genușii dinaintea Domnitorului, sărutându-i mâna, cu lacrimile în ochi, și dându-i o hârtie scrisă pe toate fețele.

— He, he! moș Ioan Roată, prietenul și tovarășul meu cel vechiu din „Divanul Adhoc,” lucru negândit! Ridică-te moș Ioane, și spune fără șfială ce ducere ai? Ți-a făcut cineva neajuns?

Moș Roată văzînd că după atâția ani de zile nu l'a uitat colonelul Alexandru Cuza, și că l'a primit cu atîta bunătate, a început a plînge cu hohot și a l' ruga să i cetească hîrtia. Vodă fiind gat de plecare, și văzînd că hîrtia lui Moș Roată cuprîndea multă pologhiie, zise cu blîndeță:

— Spune, moș Ioane, din gură, ce ai de spus, că mai bine am să înțeleg. Atunci moș Roată viîndu-și în sine, începe a se jeli cum urmăză:

„Luminarea voastră,

De când cu păcatul cel de „Adhoc” n'am mai avut zi bună cu megieșul meu cel puternic, stăpînul unei moșii foarte mari, pe care l' cunoștii, Măria-Ta. N'am gîndit, nenorocitul de mine, că dumnealui un boar așa de mare, putre de bogat și cu învățatură, să-și pue mînea cu unul ca mine, de lă niște vorbe nesocotite ce le-am zis și eu atunci într'un năcaz. Numai Dumnezău să i dea sănătate și bine, dar amarnic m'a lovit în avere și în cinste! Crede, Măria-Ta, că nici eu n'am fost așa de sec între cei de-o-samă cu mine. Dar de cum am ajuns acasă, goană pe capul meu din partea boerului, în tot felul;

Intăi și intăi, a pus înadins pe feciorii boerești să mi caute pricina, și să mă aducă la sapa de lemn; și aceștia, ca oamenii fără judecată și pizmași, făceau toate chipurile, sau ei deadreptul sau prin alții, cum să dea vîtișoarele mele măcar de-un pas pe moșia boerească; și apoi sub cuvînt că au făcut stricăciune, să mi-le poată ucida fără cruțare! Și astăzi împușcă-i porcii: mîne vacile și boii; poimîne cășporii: în altă zi ea oile dinapoi cu grămada și du-le la curte, l'și poți închipui, Măria-Ta, ce urgie grozavă era pe capul meu! Văzînd eu de la o vreme că nu mai încetează cu jafurile, mi-am luat inima'n dinți, și m'am dus la boer să mă jăluesc. Și boerul, în loc de un cuvînt bun, m'a scuipat drept în obraz, de față cu slugile sale cu alți oameni ce se aflau atunci la curte; încât am crezut că a căzut cerul pe mine, de rușine! Ba încă m'a și amenințat, că, altădată, de mi-a mai călea piciorul în ograda boerească să mă întindă la scară și să mă bată cu biciul! Și cu rînduiala asta, Măria-Ta, în câțiva ani de zile m'au caliecit cu desăvîrșire, și mi-a ridicat și cinstea, care, pentru mine, a fost cel mai scump lucru!”

Cuza Vodă a stat neclintit, și s'a uitat țîntă la moș Ioan Roată, cât a vorbit el. Și când a isprăvit vorba, Vodă i-a pus două figuri de napoleoni în mână, zicîndu-i cu bunătate; Ține moș Ioane acest, mic dar de la mine, și întîmpină-ți nevoia, de azi pe mîne, cum te-a lumina Cel de Sus. Iar pe boer, lasă-l în judecata lui Dumnezău, căci „El nu bate cu ciomagul”.

Lui moș Ioan Roată i-se umplu din nou ochii de lacrimi, și sărutînd mîna lui Vodă, ca semn de mulțumire, zice oftînd:

— Dar cu rușinea ce mi-a făcut, cum rămîne, Măria Ta?!

— Cu rușinea, iace așa rămîne, moș Ioane, zise Cuza-Vodă, sărutîndu-l pe un obraz și pe altul, în fața mulțimii adunate acolo. Da te și spune sătenilor dumitale, moș Ioane că pe unde te-a scuipat boerul, te-a sărutat Domnitorul țării și ți-a șters rușinea.

I. Creangă.

Distrațiune.

De câte ori nu se întrebuintează în conversațiunile zilnice vorba de distrat, și cine este omul care să nu aibă momente în cari să fie distrat? Cu toții știm că distracția este contrarul atențiunii, însă puțin au dat atențiune distracției (altora, căci a lor proprie de sigur că nu o puteau observa) în cât să poată observa că distracția este de două feluri, și anume; a) absolută și b) relativă. Absolută este atunci când cugetul nostru nu fixează absolut nici o idee, când nu facem absolut nici o silință pentru a concentra sau a ige spiritul: această stare de distrațiune are ca limită somnul. Distracție relativă este atunci când spiritul omului fiind preocupat cu o anumită idee, numai și dă seamă de nimic ce este strein de obiectul preocupărilor sale; așa dar acest fel de distrațiune este o distrație activă, pe când cea absolută este inertă. Distracția activă este o specialitate a savanților și în această privință sunt citate o mulțime de anecdote. Marele Newton vînd într'o zi să-și fiarbă un ou și în acelaș timp vrînd ca să-și continue lucrările începute și puse casornicul în apa clocotîndă, țînînd în mână oul în loc de cîas.

Același Newton, care a rezolvit cele mai grele probleme ale Universului, avînd obiceiul de a ține pisicî în cabinetul de lucru, pisicî cari ne-avînd răbdare a sta liniștite atîta timp cât îi trebuia marelui matematician spre a-și rezolva problemele începeau să miurîle, făcu o gaură în ușa în măsură ca să poată trece pisicile cele mici.

Cotoiul, care era mai mare, văzîndu-se singur oropsit prin imposibilitatea de a trece prin gaură începu și dînsul să miurîle, și atunci Newton, în loc de a mări gaura odată făcută, făcu alături de dînsa o alta de mărime suficientă pentru cotoi. Marelui Newton n'a putut rezolvi o problemă pe care ar fi rezolvit-o ori-ce alt matematician. Cauza: distrațiunea relativă produsă prin absorbirea întregel cugetării la o singură problemă.

Ampere, un tot atît de mare savant ca și Newton, avea supranumele de distratul, supranume meritat cu drept cuvînt. Intr'adevăr, iată căte-va întîmplări celebre din viața sus citatului savant;

Intr'o zi Ampere mergea spre a-și face cursul său, și pe drum văzu o piatră foarte frumoasă, pe care o ridică ca s'o examineze. De o dată aducîndu-și amînte de curs, scoate ceasornicul și observînd că s'a apropiat oră, l'și îndoeste pașii, pune piatra în buzunar și aruncă ceasornicul în Sena! Tot dînsul își ștergea fața cu cirpa de la tabla școlii politehnice, ștergînd tabla cu batista din buzunar.

Celebrul Edinson de asemenea este foarte distrat; așa se spune că în ziua căsătoriei sale intrînd în cabinetul de lucru spre a revede puțîn o mașină, a uitat cu totul și de mireasă și de toți invitații ne mai eșînd din cabinet de cât în urma chemării făcute de către toți invitații alarmă prin această absență.

Dacă însă este permis savanților preocupății de chestiuni profunde, a avea momente de distrație, nu trebuie însă a fi tot astfel cu copiii cărora trebuie să le întrebuintăm toate mijloacele posibile spre a-i vindeca.

Copilul sănătos esto în continuă mișcare; toropeala la dînsul este ceva anormal, iar nestabilitatea atențiunii este din contra cu totul naturală și contra acestei nestabilități trebuie încontinuu să se lupte educatorul. În creșterea copiilor este deci un dublu scop de urmărit, și anume: a învinge ambele forme ale distrației, atît toropeala cât și nestabilitatea cugetării și în această privință jocurile și au un rol capital!

La oamenii mari distrația relativă este explicabilă numai în cazurile expuse mai sus, adică când vre o idee importantă

ocupă întreaga cugetare, în cazul contrar trebuînd a fi considerată ca un caz patologic și datorită în căutarea doctorilor.

Înainte însă de a fini acest articol trebuie să reamintim că afară de cele 2 feluri citate mai sus de distrație, adevărată, mai avem și o pseudo distrație, care este un simpton particular al boalei numite; fanfaronă; dă, boala caracteristică a pseudo-savanților.

(„Conservatorul”).

Pentru constatarea adevărului!

În săptămânile trecute s'a ventilat prin foile maghiare din Arad și alte locuri că un anumit George Petica din Măderat, ar fi aflat în pămîntul său anticității de pe timpul „Descălțării Ungurilor” (honzoglatás) în Ungaria ornament de aur care se presupune a fi „poteapiu” de preot. — Pentru-ca se nu fie dus publicul maghar în rătăcire — cu atît mai vîrtos cel ce a cumpărat „relicvia” și să creadă, că intru adevăr s'a aflat, în locul numit... iar la urmă să vină istoria și să deducă, că intru adevăr de aco o să derivă și nu mîrea comunei de Magyar-át (ori Magyar-ád) și, pentru-ca să se constate adevărul curat; afirm: ca celea publicate în foile maghiare nu corespund adevărului, pentru-că în Măderat — acum de curînd nu s'a aflat nimic. G. Petica i-a dus în rătăcire pe unii și alții, căci el, obiectul numit — care mi-l arătat și subscrisului — nu l-a aflat în comuna noastră ci cu totul în alt loc, care nu l' numește sigur Cătră unul zice că la Kétegyház iar cătră altul, la Orlaca. La noi însă nici la un caz nu, pentru-că G. Petica nici n'a săpat un pămînt al lui și n'a căutat după comori, pînă când în alte sate da.

Aceasta pentru-ca să știe, și să nu creadă nîme că comuna noastră are origine maghiară, nu. Ci e una dintre cele mai vechi,

transpuse în „Provincia română de ca tră diferiți Imperatori romani și tot așa acum se numește Măderat, după cum atunci s'a numit, Media rata. De altcum documente de prin secolul al XIII ne spun că s'a numit Mager... și a produs vin — ca și azi. Tot așa prin secolul XVI, XVII obvine sub numirea de Boros Magyar, iar în cartile române din secolul trecut (XVIII) tot ca Măderat.

Apoi familiile; Galde, Aliman, Barbat, Veteran (acestea 3 din urmă dealcum sunt pe dispărute) și altele care au încetat în secolul trecut cred că încă l'și au originea directă dela romanii vechi.

Iar încât privește anticitățile acelea, dacă nu s'au aflat pînă acum nici nu se vor mai afla pentru-că, — afară de remășițele unui castel pe locul — care azi se află mai multe clădiri economice, altele nu sunt fiind că pămîntul dela deal tot se pogoară la șes și chiar se fi fost acelea pe locuri mai joase, de mult se vor fi acoperit și acum vor fi la afunzime de 3—4 metri. Dovadă, că o casă care în secolul al XVI a stat destul de sus — și care fiind devastată și arsă de Tuci — înainte cu 6 ani, când s'a nivelat pămîntul din jurul bisericii, a fost descoperit locul ei la afunzime de un metru (iar la o parte a vetrei focului afară de lanțul „băburei” și toate dela căldăreasa s'a aflat și o ulcioară plină cu bani de aregînți de pe timpul lui Ferdinand (1528 și următorii) Ce ve fi fost atunci cu anticitățile de pe timpul descălțării care s'a petrecut înainte de aceasta cu o mie de ani?!

Banii romani de pe timpul imperatorilor romani s'au aflat destul, dar ceva urme dela migrarea Maghiarilor nimica. — Așadar, să nu se facă nimica deduceri din partea celor duși în rătăcire, căci la urmă le va pare rău că notează nedreptăți și ne va pare și nouă greu că s'ar presupun despre noi, că nu suntem din vatra noastră.

Noi ne cunoștem cine suntem și unde suntem, fără ca cineva să ne demande.

Măderat, 1903.

Petru Vancu.

PARTEA ECONOMICĂ.

Stupăritul.

Prelegere populară.

(Urmare).

De cum-va te împunge vre-una, folosește zamă de tîbac, pămînt umed, felii proaspete de ceapă, ori freacete cu cenușe proaspată de țigare, sau cu apă rece și prin ori-care din aceste domolești durerea și împedecul umflarea.

Una însă par'că n'ar fi bine întocmit de bunul Dumnezău! Anume e cunoscut că bietele albine, de multe ori prin împunsăturile ce le fac, neputîndu-și trage acul înapoi, își perd vieața. Mai știi, poate anume a lăsat aceasta Atotputernicul, cu intențiunea ca nu cumva albina să se facă sumeață folosindu-și arma și fără drept asupra culva.

Bil... ce bine ar fi fost, dacă ar fi lăsat și strămoșilor nostri Adam și Eva așa ceva, prin care s'ar fi ferit mai bine de păcat. Azi poate am avea o mai fericită soartă!

Să spunem ceva despre mirosul albinelor! Mirosul lor e tare desvoltat, și aceasta o vedem de acolo, că apropiindu-se vre un animal de stupină le supără rău sudoarea lui și de-odată să grămădesc pe el, luîndu-l la goană prin împunsăturile lor, de ar fi chiar cel mai puternic. Asemenea e primit și omul când merge la ele asudat, ori beut de beuturi spirituoase. Dar de ai face în lovitură cât de mică la apropierea lor, de-odată simț și e

Vieața micilor albine e foarte scurtă, abia cele mai norocoase ajung 4—6 luni, deși lor le e scris să trăiască și 12 luni. Să prăsesc înătare grabnic, căci mult în 4—5 săptămâni dela depunerea oului, albina e gata de sburat. Ca și între oameni așa și lor, moartea le vine în felurile chipuri, ba încă bietelor albine mai ușor ca la toate celelalte ființe, fiind-că ele dau peste multe primejdii. Avînd ele să străbată câmpurile, adese ori li-se rup aripile în acele călătorii, rămîn acățate prin pânzele paianginilor, le ajung vremurile pe drumuri doborîndu-le ori ducîndu-le în alte părți pe unde să rătăcesc, le mîncă paserile și câte alte insecte mai cu putere ca ele. Apoi munca cea atît de obositoare a lor încă le slăbește puterile, scurtîndu-le viața foarte de timpuriu.

Iată dar iubiții mei, la câte peripastii și pericole e supusă vieața unor ființe atît de mici. Să ne mai plîngem oare noi că avem atîtea și atîtea năcazuri, niște ființe mari, cu putere și cu minte de a ne apăra toate?...

Iarna fiind-că albinele nu muncesc decît mîncă și odihnesc, trăiesc ele de implinesc ceea-ce li-e prescrist, vara însă pier cele mai multe și numai gustînd cel mult 6—7 săptămâni din bunurile acestei vieți!

Peste întreagă vara, ele muncesc într'una. Toamna când se apropie zecelile cu înghețul, ele înceată cu sburul pe afară și cu lucrul. Acum se odihnesc peste întreagă iarna, pînă primăvara când dă căldura și încep a ieși cele dintăi flori ale primăverii.

(Va urma).

C. A. Rosetti.

București, 15/28 Aprilie.

Cu ocaziunea serbarii de Duminecă (16 Aprilie) pentru desvelirea monumentului C. A. Rosetti, pe lângă autorități și diverse instituțiuni și societăți, aflăm că vor pune coroane:

Românii basarabeni stabiliți în țară. Regele Români, la aniversarea de 25 ani a Regelui Români, au oferit fondatorului celui ziar o cupă în aur, de o lucrare artistică însemnată. El și-a exprimat și acum personalitatea, care fu Rosetti, omagiul lor recunoștință.

Tipografia Carol Göbl, fostă C. A. Rosetti, va depune o coroană în bronz, lucrare artistică.

Se va imprima și va distribui, cu ocaziunea desvelirii, o broșură intitulată: C. A. Rosetti ca tipograf.

Această broșură, pe lângă o scurtă biografie a lui Rosetti, va conține și titlul cărților și ziarelor tipărite în tipografia C. A. Rosetti cu începere dela 1845.

Se va vedea, în numita broșură și programă apărută, în 1859, în fruntea „Românului”, programă care a călăuzit munca artistică pentru românime a celui ziar, care a contribuit la clădirea, mai întâi în zădărnice și inimile Românilor, a României moderne.

Se va citi, cu folos, de ori-ce bucurător și acea programă de ziar.

Broșura a ținut să amintească generațiilor de astăzi, care pare a fi uitat, că Rosetti, în tinerețea lui, a fost și poet, poet gustat, poet ajuns popular.

El conține poezii: La fracul meu.

Cămașa fericitului și Tu-mi ziceai odată.

În Fracul meu, Rosetti satirizează obiceiurile urite de pe acea vreme.

În Cămașa fericitului idea e aceasta: ca mare împărat se bolnăvește și nu-și poate găsi leac; i-se spune că singurul mijloc prin care s-ar putea lecu, este să îmbrace cămașa unui fericit. Trimite dar în lume să-l caute acea cămașă.

Solii colindă lumea, caută în toate străzile sociale pe fericit și, descumărându-l, îl întrec să-l dea seamă de solia lor, și-i zic:

Azultă împărate, cu multa ta răbdare să-ți dăm o socoteală de grea născărire Ce tu ne-ai rinduit

Am fost trimis de tine spre-a boala-ți vindeca să-ți cumpărăm cămașa acelu om ori-care în lume-l fericit.

apoi descriu tot ce au făcut, cum au dovedit că

„astă lume e haos de durere și n-ai nimeni nu e să n-ai vr'o dorire Să fie fericit.

Totuși
— dintr-o vale, mergând, noi ausirăm de bucurie o cântare, și îndată înmărmurirăm d'ast sunet fericit.

Impăratul, fericit, le zise:
— Cărlind, cărlind, cămașa că boala mă trudește

Șă mbrac cărlind cămașa, o frate, te grăbește

Că sunt prea chinuit.
— Îți spunem, împărate, cu mare întristare Că n-are nici cămașă pe dinzul omul care Se află fericit.

NOUTĂȚI.

ARAD, 1 Maiu n. 1903.

Distincțiunea unui preot militar român. Maj. Sa regele Carol a decorat, pe cale diplomatică, pe preotul militar Pavel Boldea din Viena cu ordinul „Steaua României” în grad de oficer, cu motivarea serviciilor prestate familiilor ofițerilor români atașați și comandanți la mai multe regimente austro-ungare, mai multor cetățeni români aflați în capitala Austriei și pentru predarea religioasă și împărțirea cu cele religioase a inermelor române originare din România.

„Sămănătorul” revistă literară săptămânală, Nr. 15 dela 13 Aprilie a apărut cu următorul sumar: M. Eminescu: De-oiauri — Unda spumă; Mihail Sadoveanu: Recunoscutul; Ioan Barseanu: Chiparizil; Knric Ibsen: Minerul, Alsatrosul; I. Chandi: Din școala lui Coșbuc; Z. Bărsan: Pastel. — Amurg de primăvară; Eugen Ciuchi: Mă. Red: Răspunsuri. Redacția: Calea Victoriei, Nr. 56 (Hotel imperial) Administrația: Strada regală Nr. 6 (Hotel Union), București. Abonamentul 10 lei pe an. Numărul 20 bani.

Plevna. „Agence Telegr. Bulgare” anunță, că în 25 l. c. s'a pus piatra fundamentală la mausoleul pentru ofițerul rus și român, căzută la Plevna. La ceremonie a luat parte reprezentantul prietenului Ferdinand, ministri, biroul sobraniei, președintele, directorii locale, și o aglomerație de public extra-ordinar de mare. S'au trimis depeșă de felicitare împăratului Rusiei, prințul bulgar, ministrul de război rusească actual și celui care a funcționat pe timpul războiului ruso-româno-turcesc.

Un rege generos. Tinerul rege al Italiei, al cărui caracter independent și generos este destul de cunoscut, a făcut de curând o faptă care-l face onoare.

În urma propunerii făcute de ministrul instrucției publice, regele a numit pe dna Bovis, văduva deputatului Bovis, șeful partidului republican, ca inspectoare a învățământului public și pe cei doi fi ai acestor adversari politici, bibliotecari într-o instituție a Statului.

Se știe că deputatul Bovis, cu toate operele sale științifice și lunga sa carieră politică, a murit foarte sărac.

Integritatea proverbială și opoziția ce o făcea regalității era tot atât de sinceră cât a fost de curajoasă.

Regele a voit prin actul ce a făcut, să recunoască serviciile aduse Statului și instrucției publice, de către un om cinstit și liber, uitând însă de opiniunile antiregale ale defunctului.

Promotia unei d-șoare de Români Sâmbătă a fost promovată la gradul de Dr. în medicină la Universitatea din Budapesta, d-șoara Valeria Curtușiu, fiica avocatului P. Curtușiu din Arad, asistentă lângă profesorul Klug, la clinica din Pesta.

Societatea pentru fond de teatru român. Comitetul societății pentru fond de teatru a ținut ședință la 3/16 Aprilie, luând parte președintele Iosif Vulcan, vicepreședintele Virgil Onițiu, secretarul Dr. Iosif Blaga, casarul Nicolae Petra-Petrescu și membrul George Dima. Întâiu s'a luat act de agendele curente. Din aceste relevăm raportul casarului, care a arătat, că starea cassei până în ziua aceea a fost în număr cor. 232,644.59, în efecte cor. 88.420, cu totul cor. 321.064.56. Institutul de credit și economii „Salvator” din Sibiu a plătit taxa de membru fondator 200 cor. Dl Dr. George Dobrin, adv. în Lugoj, a primit sarcina de bărbat de încredere al comitetului; asemenea și dl Elia Traila, avocat și director de bancă din Oravița. S'a decis, ca fruntașii din Sebeșul-săseș, unde se va ține viitoarea adunare generală a societății, să fie rugați a fixa termenul acelei adunări. S'a manifestat dorința ca acea adunare să fie cât mai literară, făcându-se cât mai multe lecturi de asemenea natură. Secretarul dl Dr. Iosif Blaga s'a înscris pentru a lua cuvântul. Este de dorit ca în deosebi tinerețea noastră să useze de ocaziunea aceasta spre a se preenta cu lecturi bine pregătite. Totodată s'a luat hotărârea, ca comitetul să vină în ajutorul inteligenței noastre din S. Sebeș, spre a putea aranja cu prilejul adunării un concert-teatru la un nivel posibil înalt.

„Cea mai frumoasă limbă”. Unul din cei mai mari dascăli din America, B. Lippenz a scris ministerului din România: „N'am fost mai puțin isbit de frumsețea aleasă a acestei limbi românești, uua din cele mai frumoase limbi ce se vorbesc pe pământ.”

Cununie. Ni-se anunță cununia D-lui Rudolf Cucu, fruntaș din Oravița cu D-șoara Rosa Străin care se va celebra 4/17 Maiu a. c. în biserica gr. or. din Bozovicu. Sincerile noastre felicitări!

Nenorociri la Inviere. Sfânta dimineață a Invierii a fost conturbată de mari nenorociri. Una s'a întâmplat în Herepe comuna în comitatul Albet-inferioare, unde viscolul a răsturnat turnul de lemn stricat de vreme al bisericii. Dimineața în zorii s'a întâmplat nefericirea când credincioșii erau deja în biserică. Au căzut doi înși jertfi Todor Median și Vasa Papiu cari au fost omorâți sub ruine ear 8 înși au suferit răni. În urma nenorocirii a trebuit sistat serviciul divin și credincioșii s'au îndepărtat înspăimântați la casele lor. Celalalt caz de nenorocire s'a întâmplat în Ocioșul-mare în comitatul Turdei. După datina străveche la actual Inviere s'a tras cu treasuri. Umplându-le acestea cu pământ umed două au explodat, rănind grav pe băieții Ilie Avramescu, Todor Bircescu, George Lățean și Pavel Longurescu cari priveau din apropiere ear Avram Popescu care a aprins treasuri

rile a fost omorât pe loc. O bucată de fier i-a srit în frunte și i a zdrobit cu desăvârșire capul nefericitului.

Pentru „Masa studenților din Cluj” au mai încurs contribuții dela următorii: „Olteana”, institut de credit și economii în Vistea inferioară 40 coroane, „Bistrițiana”, institut de credit și economii în Bistrița 200 coroane, „Crisiana”, institut de credit și economii în Brad 100 coroane.

Colecta dlui Dr. Ioan Radu, profesor în Brad:

Vasilie Dămianu 2 cor., Ioan Russu, medic 20 cor., Romul Cotioiu 20 cor., Dr. Nicolae Robu 4 cor., Victor Aucean 4 cor., Ioan Cutean 4 cor., N. Florea 1 cor., Nedescifabil 1 cor., Sabău 4 cor., Petru Rumbas 5 cor., Vasiliu Boneu 2 cor., Dr. Ioan Radu 2 cor., Dr. P. Oprea 2 cor., Nicolau Bedea 1 coroană. Total 69 coroane.

Primească binevoitorii donatori și pe această cale mulțumita noastră. Direcțiunea institutului de credit și economii „Economul” în Cluj.

Dare de seamă și mulțumită publică. Cu ocaziunea „Ședinței festive” aranjate de „Societatea de lectură dela institutul pedagogic-teologic din Arad” la „Dumineca Tomi” în 26 IV a. c. a încurs cu totul suma de 553 coroane.

Marinimosii suprasolviitorii binevoiască a primi și pe calea aceasta mulțumitele noastre. Romul R. Rațiu, președintele societății. Lazar Jacob, casar.

Un obicei popular cu urmări triste. Vechiul obicei unguresc, ca tinerii dela sate să stropescă fetele cu apă, a doua zi de Paști, în comuna Batka a costat o viață de om. La fântâna satului se adunară dimineața toți feciorii satului și toate fetele, ear veneau să iee apă și să udau cu câte o găleată plină de apă. De soartea asta n'a scpat nici fata țăranului Ștefan Adam. Feciorii o lăsară să și umplă vasele, când a vrut însă să se deurtze, feciorii vărsară pestea găleata. Fata se spărie, își perdu echilibrul și se resturnă în fântână a fost scoasă ce este drept. Capul nenorocitei fete însă era crepat și murise imediat. Tatăl înștiințat de nenorocire, apucă un revolver și năvăli asupra feciorilor adunați la fântână. El dete două împușcături și în clipa aceea doi feciori cad răzidați în sânge. Gendarmii, sosiți în grabă, numai cu mare greu a putut scoate țăranul și revolverul din mână. Adam fu predat tribunalului; s'a făcut aretare.

O dreaptă satisfacțiune.

— Dela Sinod. —

Ședința de Joui după amiază a Sinodului aradan a fost una dintre cele mai agitate și tot-odată mai interesante din câte s'au văzut în cești din urmă ani.

La ordinea zilei era raportul comisiei verificatoare.

V. Tomici raportează asupra alegerii dela Oradea, unde mandat s'a dat d-lui Fl. Duma, dar cu desconsiderarea dreptății, pentru-că adevărul e următorul: numai prin voturi false — sunt dovezi — dl Duma a intrunit majoritatea. Cee-ce va fi simțit și d-sa, care și depune mandatul. În actul său de demisie Duma aduce însă injurii incuificabile atât vicarului Mangra cât și întreg Sinodului. Propune ca alegerea d-lui Duma să se nimicească și deoarece este și precedent, să se dea actele spre nouă scrutinare și să se proclame ca ales Dr. N. Popovici Peste espectorările d-lui Duma să se treacă la ordinea zilei cu suveran dispreț.

Se naște o discuție lungă, în șirul căreia vorbesc N. Zigre, G. Lazar, Dr. Roxin, Russu Șirianu, Dr. N. Oprean, G. Sărb, V. Mangra, Dr. I. Galu, A. Horvat, P. Truța, Dr. I. Suciu, V. Goldiș și Dr. Oncu. În urma propunerii acestuia din urmă, primită și de comisie, se decretează anularea alegerii lui Duma, demisia nu se ia deci în considerare.

Ear de oare-ce dr. Roxin a cerut cetirea actului de demisie și în urmă recede, vicarul Mangra și apoi dr. Suciu insistă a se ceti acel act.

Dr. Oncu cere ședință cu excluderea publicității și după ce între aplause Sinodul ascultă vorbirea d-lui vicar Mangra, care arată cum expectorările lui Duma sunt efluxul unor porniri pătimase, foarte individuale (e supărat Duma că n'a fost ales fisc consistorial), dr. Oncu într-o măiastră vorbire arată întreaga orgie ziaristică pornită din o anume parte și după ce-și exprimă regretul că între fil bisericii se găsesse doritori de zăvistiție, propune:

Sinodul ascultând și luând în discuțiune actul de abdicere al d-lui Dr. Florian Duma, dimpreună cu toate adnezele sale, în fața cuprinsului injurios și a tendinței din acest act: își manifestează profunda sa stimă și reverința pentru persoana P. Cuvioșiei Sale Părintelui Vasile Mangra, vicar episcopesc din Oradea mare și tot deodată condamnă pornirile din acest act de abdicere, cari sunt contrare atât cu credința și enunțiamentele solemne ale acestui Sinod, cât și cu intențiunile și programul Il. Sale d-lui Ioan I. Papp, nou alesul episcop, program cuprins în devisa sa de a restitui și a face să domnească pacea și armonia în sinul bisericii și a diecesei noastre.

Dr. Putici, care s'a simțit atins prin cele descoperite de dl Oncu pe baza numai a unor documente, oarecă să se desvinovătească, dar indignarea contra lui este așa de mare, că numai cu greutate nou alesul episcop a putut determina Sinodul să-l asculte. Putici a negat că ar fi având vre-un amestec la cele apărute în fișuca te-mişoreana și nici nu are legătură cu diacul de curte al hamsiștilor, ale cărui scrise le desaproabă.

Dr. Oncu vorbește apoi în chestie personală, dându-l de gol pe Putici în câte-va afirmări ale sale.

V. Goldiș, vorbind în chestie personală, demaschează și el pe prota Putici, spunând despre el lucruri cari produc o colosală senzație.

M. Veliciu susține propunerea d-lui Oncu și ține un stranic rechisitor contra bandei formate să atace onoarea fiilor distinși ai bisericii.

Dr. I. Galu desaproabă și el energetic această campanie (aplause), căci dacă înțelege luptă între partide, nu înțelege însă ca să se lupte cu asemenea arme mârșave. Din punctul acesta de vedere reproabă cele cuprinse în actul de demisie al d-lui Duma (aplause). Asemeni expectorări la adresa unui dignitar bisericesc și deputat sinodal micșorează nimbul bisericii (aprobări).

Tomici declară că onor. comisie verificatoare primește și ea propunerea d-lui Oncu, care se și primește unanim și fără s-o combată cineva.

Din ședință absentau numai frații Hamsea, Dr. Halic, Dr. Puticiu (oare a plecat după-ce a vorbit) și V. Beleş.

Faptul acesta este o dreaptă satisfacție dată părintelui V. Mangra, asupra căruia s'au năpustit dușmanii bisericii române și filii uitați de sine și nemernici ai acestei biserici.

Ședința închisă, plină de interesante peripeții, a ținut până seara la orele 9.

ULTIME ȘTIRI.

Roma, 30 Aprilie. Regele Eduard al Angliei, care a fost primit aici cu mare pompă și a stat trei zile în oraș, vizitând pe regele Italiei și pe Papa, a plecat azi spre Paris.

Salonic, 1 Maiu. Bulgarii au atacat banca otomană de aici pe care au nimicit-o cu dinamit. Au omorât de asemeni mai mulți Turci.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu. Editor Aurel Popovici-Barcianu.

Asigurați: viață, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad
A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALĂ SIBIENE
„TRANSSYLVANIA“

primesc oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la momentul în ziua morții întemplată;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, reevizite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovăs, viș (vinea), plante industriale: cânepă, in, himeș, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cereuale mai în fleșce-care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad
Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

423 — 119

Asigurați contra furturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

Asigurați contra grindinei: grâu, cucuruz, secară, ovăs și toate plantele economice!

Asigurați contra focului: case, bucate, mobile, vesminte, mărfuri!

A. VERBOS și FIUL,

Fabricant de mobile

= Arad, Calea Andrassy Nr. 6. =
Filială în Mediaș.

Atrage atenția onor. public și-l roagă să viziteze

== Marele seu magazin de mobile ==

dela fabrica augmentată.

Are în magazin mobilele cele mai moderne lucrate în stiluri deosebite; asortiment bogat.

939 3—20

Care e coasa cea mai bună?

Intrebă toți economii, la ce noi le răspundem din convingere

că cea mai bună coasă din lume

e coasa „Bur“ cu marca unui „Bur“ călare,

care e pregătită din oțelul cel mai fin și e așa pregătită, încât întrece toate coasele.

Adresa pentru Europa și America întreagă:

WINKLER și GRAUER

Kőbánya, Nr. 34.

Prețurile:		Prețurile:	
65 cm. lungă	1 fl. — cr.	85 cm. lungă	1 fl. 20 cr.
70 „	1 „ 05 „	90 „	1 „ 30 „
75 „	1 „ 10 „	95 „	1 „ 35 „
80 „	1 „ 15 „	100 „	1 „ 40 „

La comanda de 5 bucăți se trimit franco. La comanda de 10 bucăți franco 1 coasă. Garanție deplină.

Noutate: Cute „Bur“ 25 cr., cute de Ammergan 15 cr.

Prețuri-curente ilustrate gratuit.

904 9—20

Prăvălie de mode

ROSENBLÜH H. și SOȚUL

în ARAD

Colțul pieței Szabadság și stradei Forray.

Recomandă marele seu magazin de mode pentru dame: mătăsuri, pânzături și chifonuri.

Trusouri gata, barcheturi, plapome și matrașuri, confecțiunea noastră proprie.

Cele mai bune fabricate solide și prețurile cele mai ieftine.

Materie fină pentru reverenzi, care își conservă culoarea, în Arad numai la noi se află în asortiment bogat.

Executăm confecționarea de:

reverenzi, paltoane, pardesiuri,
și le pregătim prin binecunoscutul croitor Dragan Adamovici.
Avem în mare asortiment materie și mătăsuri pentru

== ornate și prapori bisericesti ==

Putem prezenta nenumărate scrisori de recunoștință despre reverențele ce noi le pregătim, precum și despre serviciul nostru bun și inecșionabil.

963 2—25

Cu distinsă stimă:

Rosenblüh H. și soțul.

Fondat 1840.

Fondat 1840.

STEINITZER N.

Prăvălie de materii de văpsit, zugrăvit și de lacuri exclusiv.

— Arad, Piața Andrassy Nr. 3. —

Lack de cea mai bună calitate pentru padiment și lack on luci pentru parchet.

Văpsea,
Firnis,
Carbolineu,

Terpentin,
Ulei de in,

Șerlack,
Brunolin,
Cleiu.

Toate necesariile pentru tâmplărie. Pensule. Modeli pentru părăți. Deposit bogat de materialuri de specialitate. Comandele din provincie se execută punctual.

☛ Telefon pentru oraș și comitat Nr. 217. ☛

931 4—5

Pentru toate afacerile ce se ivesc cu ocaziunea mutărilor am onoare a atrage atențiunea onor. public asupra lucrărilor de ori-ce ram de

Tapiserie și decorațiune

ce le efectuează în atelierul meu în Arad, în strada Vörösmarty Nr. 3, vis-a-vis de teatru.

Unde pentru prețurile cele mai moderate efectuează precis

Lucrări nouă și reparări,

precum și îmbrăcarea meselor de biliard.

Cu deosebită stimă:

UHERECZKY GÉZA,

952 2—56

tapiesier și decorator.